

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram:
Lektorutdanning for trinn 8-13: fordypning i
historie.

Høst semesteret, 2023

Åpen/ konfidensiell

Forfatter: Susanne Marie Weisz

.....
(signatur forfatter)

Veileder: Peder Roberts og Kristian Steinnes

Tittel på masteroppgaven: Sykehus istedenfor soldater: Norge - en fredsnasjon i Koreakrigen?

Engelsk tittel: Hospitals instead of soldiers: Norway - a nation of peace?

Emneord:
Makt, fredsnasjon, Korea, Norge, feltsykehus,
Koreakrigen, kald krig, FN, NATO

Antall ord: 27037
+ vedlegg/annet: 1

Oslo, 17. november, 2023

Forord

Arbeidet med denne oppgaven har vært krevende, men også veldig lærerikt. Da jeg startet å skrive denne oppgaven var valg av tema svært enkelt. Jeg har lenge interessert meg for den kalde krigen og politiske valg under krigføring, spesielt knyttet til Koreakrigen og kampen mot kommunismen. Videre vekker det min interesse hvordan Norge har fremmet seg som en fredsnasjon og hvilke politiske valg Norge har tatt i tilknytning til Koreakrigen.

Jeg vil først og fremst takke mine veiledere Peder Roberts og Kristian Steinnes for inspirasjon og nyttige og konstruktive veiledninger. Oppgaven hadde ikke vært det samme, og jeg hadde ikke kommet meg igjennom dette, uten deres tydelige, men også oppmuntrende tilbakemeldinger. De har gjort arbeidet med denne oppgaven både spennende og lærerikt.

Til sist vil jeg takke venner, familie, kollegaer og medstudenter som har støttet meg underveis i oppgaven. Dere har vært gode støttespillere og motivatorer hele veien. En spesiell takk vil jeg gi til Linnea Marie Hofgaard og Eva Torstrup for at de tok seg tid til å lese korrektur og komme med konstruktive og gode kommentarer.

Oslo, november 2023

Susanne Marie Weisz

Sammendrag

Koreakrigen var en væpnet konflikt som varte i perioden 1950-1953. Dette var en krig mellom Nord- og Sør-Korea, der nord fikk støtte fra Sovjetunionen og Kina, mens Sør-Korea fikk støtte av USA-ledede vestlige styrker. På grunn av både medlemskap i NATO og FN deltok også Norge i denne krigen.

Denne oppgaven tar for seg den norske utenrikspolitikken i den kalde krigen, med spesielt fokus på hvordan Norge har fremstilt seg som en fredsnasjon igjennom det norske feltsykehuset i Korea. I sammenheng med dette har denne studien også tatt for seg og drøftet ulike typer maktbruk, forholdet Norge hadde til FN, NATO og USA under Koreakrigen. Problemstillingen som ligger til grunn for denne oppgaven er: *Hvorfor valgte Norge å bidra med et feltsykehus under Koreakrigen?*

For å svare på problemstillingen baseres empirien i denne oppgaven på arkivmateriale. Det teoretiske grunnlaget baseres på tre ulike dimensjoner av begrepet makt; synlig, skjult og usynlig makt. Disse blir basert på Robert A. Dahl, Peter Bachrach og Morton S. Baratz og Joseph Nye. Teorier om begrepet fredsnasjon og Norges utenrikspolitikk i FN tas også i bruk.

Gjennom en narrativ innholdsanalyse av utvalgt arkivmateriale finner denne studien ut av at det norske feltsykehuset var gunstig for alle parter. Å bidra med et militært feltsykehus som hjelper skadde og lidende mennesker, i motsetning til å sende soldater, kan bli ansett som et humanitært bidrag, til tross for at det var av militær art. På denne måten kunne et slikt bidrag forsterke det norske ryktet som en fredsnasjon, samtidig som at de politiske kravene til både FN og USA igjennom medlemskapet i NATO ble oppfylt.

Abstract

The Korean War was an armed conflict which lasted from 1950-1953. The war was between North and South Korea; the North received support from the Soviet Union and China, while South Korea received support from US-led Western forces. Due to the membership in NATO and the UN, Norway also participated in this war.

This thesis deals with Norwegian foreign policy during the Cold War, with special focus on how Norway has promoted itself as a nation of peace through the Norwegian field hospital in Korea. In connection with this, this study will also address and discuss different types of use of power, Norway's relationship with the UN, NATO, and USA during the Korean War. The research question in this study is: *Why did Norway choose to contribute with a field hospital during the Korean War?*

The empirical data in this thesis are based on archival material. The theoretical foundation is based on three different dimensions of power; visible, hidden, and soft power. These are based on theories to Robert A. Dahl, Peter Bachrach and Morton S. Baratz and Joseph Nye. Theories about the concept of a peace nation and Norway's foreign policy in the UN are also used.

Through a narrative content analysis of selected archive material, this study finds that the Norwegian field hospital was beneficial to all parties. Contributing with a military hospital, which helped injured and suffering people, as opposed to sending soldiers, can be considered a humanitarian contribution, despite the fact that it was of militant nature. Such a contribution could strengthen the Norwegian reputation as a peace nation, while at the same time fulfilling the political requirements for both the UN and the United States through membership in NATO.

Innholdsfortegnelse

<u>1. INNLEDNING.....</u>	8
1.1 INTRODUKSJON.....	8
1.2 OPPGAVENS FORMÅL OG PROBLEMSTILLING	9
1.3 LITTERATUR OG TIDLIGERE FORSKNING.....	10
1.4 TILNÆRMING	13
1.4.1 VALG AV ANALYSEMETODE – NARRATIV INNHOLDSANALYSE	13
1.4.2 ETISKE REGLER	15
1.5 KILDEGRUNNLAGET.....	15
1.6 OPPGAVENS STRUKTUR.....	16
<u>2. TEORETISK FUNDAMENT.....</u>	18
2.1 FREDSNASJONEN NORGE.....	18
2.2 NORSK UTENRIKSPOLITIKK I FN.....	20
2.3 ULIKE TYPER MAKTTEORIER.....	23
2.3.1 SYNLIG MAKT	24
2.3.2 SKJULT MAKT.....	25
2.3.3 USYNLIG MAKT	26
<u>3. NORGE I KOREA: HISTORISK OG POLITISK KONTEKST .....</u>	28
3.1 KOREAKRIGEN	28
3.1.1 ÅRSAKER TIL KRIGENS UTBRUDD OG HVORDAN DEN UTSPILTE SEG	28
3.2 NORGES OFFISIELLE BIDRAG UNDER KOREAKRIGEN	30
3.2.1 NORSK FELTSYKEHUS I KOREA.....	30
3.2.2 NORSK TONNASJE	31
3.2.3 NORSKE SOLDATER I KOREAKRIGEN	32
<u>4. NORGES DELTAKELSE I KOREAKRIGEN OG FREDSBEVARENDE OPERASJONER.....</u>	34
4.1 NORGES FORSVAR OG DE FREDSBEVARENDE OPERASJONER UNDER KOREAKRIGEN	34
4.1.1 FREDSBEVARENDE OPERASJONER	34

4.1.2 RESOLUSJON OM KOREA I SIKKERHETSRADET	35
4.1.3 SPØRSMÅL OM NORSKE KAMPAVDELINGER I KOREAKRIGEN.....	39
4.2 DET NORSKE FELTSYKEHUSET BLIR TIL.....	42
4.3 DET NORSKE FORSVARET I KOREA.....	47
4.3.1 ET NYTT SPØRSMÅL OM MILITÆRE STYRKER TIL KOREAKRIGEN	47
4.3.2 OVERFØRINGEN FRA UTENRIKSDEPARTEMENTET TIL FORSVARSDEPARTEMENTET	48
4.4 DET NORSKE FELTSYKEHUSETS OMTALE OG INNSATS.....	51
4.4.1 KRITIKK AV DET NORSKE FELTSYKEHUSET I <i>MORGENBLADET</i>	51
4.4.2 SYKEHUSETS OMTALE I AMERIKANSKE MEDIER.....	54
4.5 DET NORSKE FELTSYKEHUSET ÅRENE ETTER KRIGEN TOK SLUTT	56
<u>5. REFLEKSJON OG DRØFTING AV FUNN .....</u>	<u>59</u>
5.1 NORGES Plass i Sikkerhetsrådet.....	59
5.2 HENSikten med Feltsykehusets deltakelse.....	60
5.3 MAKTBRUK I SAMMENHENG MED NORGES AVGJØRELSEr RUNDt KOREAKRIGEN	63
5.3.1 BRUK AV SYNLIg MAKT	63
5.3.2 BRUK AV SKJULT MAKT	64
5.3.3 BRUK AV USYNLIg MAKT.....	65
5.4 ENDRINGEN I PLANENE RUNDt DET NORSKE BIDRAGET I KOREAKRIGEN	66
<u>6.KONKLUSJON .....</u>	<u>69</u>
<u>7. LITTERATUR OG KILDER.....</u>	<u>75</u>
7.1 LITTERATURLISTE	75
7.2 KILDER	77
<u>VEDLEGG:.....</u>	<u>78</u>

Forkortelser

FN	: Forente Nasjoner
MASH	: Mobile Army Surgical Hospital
NATO	: North Atlantic Treaty Organisation
NORMASH	: Norwegian Mobile Army Surgical Hospital
UD	: Utenriksdepartementet

Forkortelser og betegnelser som er brukt i fotnotene

<i>Ibid.</i>	: <i>Ibidem</i> ; på samme sted
RA	: Riksarkivet, Oslo

Oversikt over bilder og figurer:

Figur 1: Delingen av Korea under koloniseringen av Japan	28
--	----

Sykehus istedenfor soldater: Norge- en fredsnasjon i Koreakrigen?

1. Innledning

1.1 Introduksjon

Før krigen startet var Korea okkupert og delt på midten ved den 38. breddegrad. Koreakrigen brøt ut den 25. juni 1950 ved at Nord-Korea tok seg over den 38. breddegrad. Denne handlingen ble av amerikanerne i Sikkerhetsrådet utpekt som et brudd på våpenhvile av nordkoreanerne. Nord-Korea ble bedt om å trekke seg tilbake øyeblikkelig. Hovedgrunnen til at det ble en så rask enighet i sikkerhetsrådet var at Sovjetunionen allerede hadde boikottet sikkerhetsrådet fra januar det samme året. Sovjetunionen hadde derfor ikke lenger mulighet til verken å avlegge stemme eller eventuelt nedlegge veto. Resolusjonen som ble vedtatt hadde ingen virkning, og FNs sikkerhetsråd ble nødt til å be medlemslandene om støtte til å slå tilbake bruddet på våpenhvilen som Sør-Koreas allierte. På denne tiden hadde USA allerede satt i gang sine stridskrefter for å kjempe i Korea. Ettersom Norge var medlem i både FN og NATO når krigen brøt ut mottok også norske myndigheter en forespørsel om å yte bidrag i denne krigen.¹ Det norske bidraget kom til å bli et feltsykehus, og spørsmålet er hvorfor.

Norge har lenge blitt fremstilt som en fredsnasjon, som et land som ønsker fred for seg selv og andre land. Norge har i flere tilfeller bidratt med fredsmekling eller andre fredsfremmende bidrag. Koreakrigen er et eksempel på dette. Norge bidro med medisinsk hjelp i Sør-Korea årene 1951–1954, og hadde stasjonert et feltsykehus der som i senere tid har fått svært mye ros. Det er svært gunstig for Norge å være kjent som en fredsnasjon omkring i verden, men man kan også problematisere det å promotere et land som en fredsnasjon. For Norge har NATO vært et fundament i sikkerhetspolitikken etter andre verdenskrig. Det betyr at Norge gjennom artikkel 5 i traktaten har en garanti for at USA og NATO stiller opp dersom behovet skulle komme. Likevel var alliansen og dette medlemskapet riktignok ganske ferskt da krigen i Korea startet. Det ser likevel ut til at Norge i de aller fleste tilfeller har valgt NATO-linjen. Hedda Langemyr skriver at det er flere analytikere som har satt spørsmålsteget ved Norges utenrikspolitikk i ettertid. Spesielt med tanke på Norges kontinuerlige støtte til USA, og om det virkelig er slik at Norge blir et tryggere land å leve i dersom Norge sender soldater for å

---

¹ Kristiansen (1972) S. 32

kjempe i krig eller bidrar militært under NATO og USAs kommando.² Det norske feltsykehuset har vært med på å forme og styrke Norges bilde som en fredsnasjon, og det er nettopp dette denne oppgaven tar for seg. I tillegg vil denne oppgaven også undersøke årsakene til og valgene rundt beslutningen om å sende et militært feltsykehus til Korea, fremfor å sende soldater.

1.2 Oppgavens formål og problemstilling

Denne studien har et todelt formål. For det første ønsker jeg å se på Norges utenrikspolitikk og hvordan Norge har blitt fremmet som en fredsnasjon. I tillegg vil jeg undersøke hvordan Norge ble oppfattet av andre som en fredsnasjon i forbindelse med bidraget i Koreakrigen. Flere aviser og medieoppslag har skrevet om Norges fredelige og heroiske bidrag under Koreakrigen. I senere tid er det også flere historikere, deltakere og forskere som har omtalt dette som et fremragende bidrag. Jeg vil imidlertid fokusere på sider ved Norges utenrikspolitikk som kan åpne nye perspektiver på det norske historiske narrative – særlig med tanke på å promotere Norge som fredsnasjon. Jeg har med andre ord ambisjoner om at denne studien skal bidra til å belyse dette temaet sett i relasjon til norsk utenrikspolitikk og Norge som fredsnasjon. I tillegg håper jeg at oppgaven kan åpne for, eller inspirere til videre forskning innenfor dette temaet. Jeg tenker det er viktig å få et bredt bilde av den norske utenrikspolitikken og maktbruken under Koreakrigen.

Videre ønsker jeg at oppgaven skal være et eksempel på hvordan makt og politiske hensyn kan påvirke fremstillingen og omdømmet til et land i undervisningssammenheng. I sammenheng med dette vil det være gunstig å se litt nærmere på den informasjonen en stat velger å frigjøre underveis i en aksjon, for å fremme sitt mål. Hvilke motiver som ligger bak et slikt valg, og eventuelle konsekvenser det kan få for samfunnet, vil også være essensielt. Ifølge den nye lærerplanen i historie for videregående skole skal elevene kunne «sammenligne ulike framstillinger av en hendelse og reflektere over at historiske framstillinger preges av opphavspersonens ståsted og kontekst.»³ I tillegg skal eleven også kunne «analysere hvordan framstillinger av fortiden har blitt brukt i Norge for å skape nasjonal identitet og drøfte hvilke virkninger dette har hatt for ulike grupper.»⁴ Jeg har valgt å ta utgangspunkt i den nye læreplanen for 2020, fordi dette gjenspeiler den fremtidige undervisningen i dette faget, samt at undervisningen i større grad åpner opp for kritisk

---

² Langemyr, H (2016).

³ Utdanningsdirektoratet 2020

⁴ Ibid.

tenkning og refleksjon. Oppgaven er dermed med på å vise hvorfor denne type historieforskning er så viktig.

Overordnet er denne masteroppgaven en studie av Norges bidrag og bistand under Koreakrigen, og hvordan dette bidraget har blitt fremmet, både under krigen og i ettertid. Den norske regjeringen, deltakere og medier har i flere sammenhenger framhevet hvordan Norge bidro med medisinsk støtte og etablering av et tungt feltsykehus i Sør-Korea. Jeg ønsker å se nærmere på Norges utenrikspolitikk – spesielt med søkelys på det norske feltsykehuset i Koreakrigen, i tillegg til myndighetenes maktbruk og hvordan de har fremmet Norge som en fredsnasjon. Videre ønsker jeg å problematisere beslutningen om å etablere feltsykehus i Sør-Korea, og grunnlaget for å gjøre dette. For å utføre en slik analyse benytter jeg ulike typer maktteorier, og jeg drøfter måten makt blir brukt på opp mot nasjonal identitet. Med utgangspunkt i dette har denne oppgaven følgende problemstilling:

Hvorfor valgte Norge å bidra med et feltsykehus under Koreakrigen?

For å drøfte denne problemstillingen vil jeg spesielt undersøke hvorfor den norske regjeringen ønsket et militært feltsykehus. I tillegg vil jeg også ta for meg hvordan ulike typer maktbruk ble tatt i bruk, med særlig fokus på hvordan norske myndigheter brukte usynlig makt. Jeg vil også diskutere innretningen av det norske bidraget. Spørsmålet er hvorfor det norske bidraget kom til å bestå av et tungt militært feltsykehus når oppdraget primært hadde eller skulle ha en humanitær karakter.

1.3 Litteratur og tidligere forskning

Bruce Cumings blir sett på som en av de fremste historikerne når det kommer til forskning som omhandler Koreakrigen. I boken *The Korean War: a History* tar han for seg krigsforløpet fra begynnelsen til slutten.⁵ Cumings skriver selv at årsaken til at han valgte å skrive denne boken, var fordi han ønsket å opplyse om en krig han anser som glemt eller ikke-anerkjent. Boken tar detaljert for seg opprinnelsen til krigen, og om hvordan de kulturelle motsetningene i Amerika var årsaken til at konflikten ble feid vekk før den nådde ut til folket.⁶ Denne boken tar for seg de utløsende årsakene til Koreakrigen og de kulturelle og politiske motsetningene som lå til grunn for den. Dersom man skulle skrevet om selve krigen og forløpet i Koreakrigen, ville denne boken passet ypperlig. I og med at denne oppgaven ikke har en slik

---

⁵ Cumings, B (2010) S. XV

⁶ Cumings, B (2010) S. XVII

vinkling, vil hans bok derfor først og fremst gi nyttig bakgrunnsinformasjon, men den vil også få frem den politiske og historiske konteksten for Koreakrigen.⁷

Med tiden har det kommet stadig mer litteratur på temaet som angår Norges involvering i Koreakrigen. Likevel er det få andre kilder enn NRK og *Smaalenenes avis* som snakker om annet enn det norske feltsykehuset og den norske tonnasjen som Norge bidro med under Koreakrigen. Morten Jentoft og Gunnar Fjellengen har begge skrevet artikler i dagspressen om norske soldater som deltok i Korea. Begge artiklene inneholder historien om hvordan kona til en avdød soldat, først etter hans død, fant ut at ektemannen hennes hadde deltatt i Koreakrigen. Det er først når hun finner papirer på dette i en koffert, som hun ikke har fått lov til å åpne tidligere, at hun finner ut at mannen hennes deltok som soldat i Koreakrigen. Her skal de ha funnet papirer fra reiseruten til Korea. Det ble også funnet papirer som tilsa at disse soldatene var valgt ut ifra egenskaper. Flere av soldatene som det ble funnet papirer etter, skal ha blitt utvalgt via Tysklandbrigaden. Disse artiklene motsier andre fremstillinger som har tydeliggjort at Norge kun fikk spørsmål om militær bistand, men at et slik bidrag aldri ble fullbyrdet. Andre fremstillinger har nemlig konkludert at med tanke på de begrensede militærressursene Norge hadde på den tid, besluttet norske myndigheter at de ikke hadde mulighet til et slikt bidrag. Det har med tanke på disse fremstillingene blitt lagt frem at det isteden lå helt naturlig for Norge å bidra og yte hjelp på andre fredelige måter, som da for eksempel et feltsykehus. Som motsetning til dette, viser avisartiklene til dokumenter som tilsier at det var flere norske soldater som deltok under Koreakrigen, i tillegg til at soldatene som deltok ble satt under en streng taushetsplikt. Dermed motsier dette flere av de publiserte kildene som angår Norges bidrag under denne krigen.⁸ Disse artiklene vil derfor kun bli tatt til bruk for å belyse at det er mulig at det ble sendt norske soldater til Korea. Et slik bidrag kan nemlig ikke påstås med sikkerhet, ettersom disse artiklene ikke har tilstrekkelig faglig dokumentasjon.

Kjetil Skogrand har skrevet flere bidrag som tar for seg Norge i Koreakrigen. I hovedoppgaven *Norge og Koreaspørsmålet 1945–1953* som ble levert i 1994, var hans motivasjon for å skrive en oppgave med denne vinklingen, Helge Pharo. Pharo var hans veileder underveis i dette arbeidet. Skogrand tar for seg spørsmålet om hvilken innblanding Norge hadde under Koreakrigen, hvilke spesifikke bidrag som ble gjort og årsakene til

---

⁷ Cumings, B (2010) S. XVII

⁸ Jentoft (2014) og Fjellengen (2014)

valgene som ble gjort underveis.⁹ Skogrand skriver i sin innledning at «det finnes ingen faghistoriske fremstillinger om Norges forhold til Koreakonflikten».¹⁰ Skogrand tar derfor først og fremst for seg spørsmålet om hvilken rolle Norge hadde i Korea. I dag er det flere faghistoriske fremstillinger av det norske bidraget i Korea. Dessuten har hans verk et betydelig bredere perspektiv enn jeg har i denne oppgaven. Jeg fokuserer i større grad på begrepene makt og fredsnasjon, samt at jeg undersøker årsakene til og begrunnelsen for at Norges bidrag falt på et feltsykehus. Mye tyder på at dette ikke var noen tilfeldighet, og denne oppgaven bidrar derfor med nye perspektiver på Norges rolle i Koreakrigen.

Ulrik Lorentz Pedersen var feltprest på feltsykehuset som var stasjonert i Sør-Korea fra 1950-1953. Han har gitt ut boken *Norge i Korea: Norsk innsats under Koreakrigen og senere*, og ønsket å dele de erfaringene og kunnskapene han satt igjen med etter arbeidet på feltsykehuset. Boken er ikke skrevet for å fremstille Korea som land og dets kulturer, og heller ikke for å fremstille den politiske historien som ligger til grunn i landet. Boken ble skrevet for å få frem Norges innsats under Koreakrigen og hvordan dette senere har ført til et vennskap mellom Sør-Korea og Norge, til tross for den geografiske avstanden.¹¹ Denne boken er med på å gi et bilde av at den innsatsen Norge gjorde var svært god. Likevel er boken skrevet av en som selv var deltaker av feltsykehuset. Det er nok derfor i hans interesse å forsterke inntrykket om at Norge gjorde en fremragende innsats, i tillegg til å fremme bildet av, og omdømmet til, Norge som en fredsnasjon. Fordi jeg studerer Norges innsats i krigen, og spesielt feltsykehuset Norge sendte gjennom Røde kors, er denne boken et godt bidrag til å belyse problemstillingen. Den viser at Korea-innsatsen bidro til å bygge det norske selvbildet som en fredsnasjon.

Når det kommer til forskning som tar for seg Norges identitet som en fredsnasjon, er «Den norske fredstradisjon – et forskningsprosjekt» av Helge Pharo viktig.¹² Dette er en artikkel som setter spørsmålsteget ved Norges promotering av seg selv som en fredsnasjon. Pharo drøfter hvordan fremstillingen som fredsnasjon har fått en sentral plass i de grunnleggende norske verdiene. Han mener også at en slik fremstilling har vært aktivert siden unionsoppløsningen. Den norske regjeringen etterstreber å finne fredelige løsninger på konflikter omkring i verden, og aksepterer konsekvensene som eventuelt kan forekomme av

---

⁹ Skogrand (1994) S.iii

¹⁰ Skogrand (1994) S.1

¹¹ Pedersen, L. U. (1991) S. 9

¹² Pharo, H. (2005)

en slik innblanding.¹³ Norske myndigheter har ofte bidratt med utviklingshjelp i krig og bidrar på andre fredelige måter. I kontrast til en slik fremstilling, har det blitt snakket mindre eller ingenting om de militære styrkene landet bidro med. Dette kan bunne i ønsket om å fremstille Norge som en fredsnasjon. Jeg skal vil også sette spørsmålstegn ved Norge som en fredsnasjon. Dette vil gjøres ved å undersøke maktbruken og årsakene som ligger til grunn for Norges bistandshjelp, og ønsket om å fremstå som en fredsnasjon.

Halvard Leiras artikkel «Norge – en fredsnasjon?» setter i likhet med Pharo spørsmålstegn ved fremhevingen av Norge som en fredsnasjon. Leira legger større vekt på politikernes utsagn og hvordan staten fremmer Norge og streber mot å opprettholde tittelen som en fredsnasjon. Pharo utdyper derimot hvordan enkeltindividers interesser og integritet spiller en rolle og påvirker tanker om Norge som en fredsnasjon. Leira drøfter og argumenterer både for og imot hvorfor Norge har blitt, og fortsatt fremstilles som en fredsnasjon. Han tar også for seg spørsmålet om Norge kan betegnes som en humanitær stormakt. Han sier seg uenig i dette, for deretter å argumentere for hvorfor dette i det hele tatt kan være et spørsmål som stilles.

Denne oppgaven vil i likhet med Leira se på for- og motargumenter for hvorfor Norge blir fremstilt som en fredsnasjon.¹⁴ Tatt i betraktning at det finnes mange ulike fremstillinger av Norge som en fredsnasjon, er det utfordrende å definere på begrepet fredsnasjon. På bakgrunn av det som er skrevet om dette begrepet er det likevel mulig å få et overordnet bilde av hva som assosieres og forventes med begrepet. I denne oppgaven vil derfor begrepet fredsnasjon defineres som en stat som setter fred i verden høyt, og at man deltar og gjør det man kan for å sikre og gjenopprette fred.

1.4 Tilnærming

I denne delen vil jeg presentere min analytiske tilnærming som kan beskrives som narrativ innholdsanalyse. Jeg vil også drøfte troverdigheten til de ulike kildene, altså materialets validitet og relabilitet opp imot tre kriterier innen kvalitativ innholdsanalyse: Forskerens perspektiv, forskerens kildekritiske forståelse og forskerens kontekstuelle forståelse.¹⁵

1.4.1 Valg av analysemetode – Narrativ innholdsanalyse

I analysen av kildematerialet vil jeg benytte narrativ innholdsanalyse. En narrativ analyse er en kvalitativ tilnærming som undersøker hvordan man bruker narrativer til å konstruere en

---

¹³ Pharo, H. (2005) S. 240

¹⁴ Leira (2007)

¹⁵ Grønmo (2004) S.181

mening og forståelse av sosiale og empiriske prosesser.¹⁶ En slik tilnærming vil være fremtredende når det kommer til begrepet fredsnasjon og Norges omdømme internasjonalt. En kvalitativ analyse søker å avdekke hvorfor noe skjer. En slik forskningsmetode har hovedfokuset på hvordan menneskene oppfatter verden, i tillegg til hvilke relasjoner som har betydning for oss. Ved å ta i bruk denne metoden får man gjerne et annet innblikk enn hva forskere ville fått ved å ha fokuset på kvantitative størrelser. Ved denne tilnærmingen tar man i bruk teoretisk kunnskap for å kunne analysere de dataene man har samlet inn. Tilstrekkelig med materiale er vesentlig for å avdekke de viktigste poengene og utføre en fullverdig analyse. Dersom man tar for seg disse ulike punktene på en god måte, vil kriteriene for en kvalitativ forskningsmetode være oppfylt.¹⁷

Det er tre aspekter man bør ha fokus på når man skal utføre en kvalitativ dokumentanalyse: 1) hvem har skrevet eller produsert dokumentet? 2) hvem er mottakeren? 3) og hva er formålet med dokumentet? Disse tre aspektene har betydning i forhold til hvordan man som forsker behandler dokumentene, altså hvordan de blir lest og hvordan man benytter dem for å kunne analysere en problemstilling.¹⁸ Narrativ vil si hvordan handlingsgangen i en fortelling er. Når det kommer til samfunnsorienterte debatter definerer Gisle Andersen narrativ «fortelling» som en mer eller mindre politisk, ideologisk eller mytologisk måte å fremstille seg selv, samfunnet eller verden på. Narrativ i denne sammenhengen referer da som oftest til andres fremstilling av begivenheter og prosesser. Dette gjør man gjerne for å antyde at denne fremstillingen ikke er helt realistisk eller troverdig.¹⁹

En narrativ innholdsanalyse brukes når man skal undersøke sosiale prosesser og når man vil undersøke hvordan narrativer blir brukt til å konstruere en mening, forståelse eller orden i uforutsigbar og kaotisk verden som er i stadig endring. Det er en pågående diskusjon mellom forskere om hva man faktisk skal legge i narrativer, likevel skiller narrativ analyse og metode seg fra andre forskningsdesign. Når man bruker narrativ analyse eller metode bruker man fortellinger som sitt empiriske forskningsmateriale for menneskelige erfaringer. En narrativ analyse tar for seg ulikt tekstmateriale basert på for eksempel intervju, brev, feltnotater, journaler, selvbiografier og fortellinger. Når man utfører en narrativ innholdsanalyse, ser man

---

¹⁶ Grønmo (2020)

¹⁷ Hoffmann (2013)

¹⁸ NDLA (u.å)

¹⁹ (Røthing, 2015)

på ulike aspekt ved fortellingens innhold. Dette kan for eksempel være kontekst, miljø, tema, fortellerstil, struktur eller handling.²⁰

1.4.2 Ethiske regler

I sammenheng med innsamlingen av arkivmateriale søkte jeg om forskerinnsyn i dokumenter som omhandlet feltsykehusene Norge bidro med under Koreakrigen. I forbindelse med at jeg fikk denne forespørselen godkjent, måtte jeg signere en taushetserklæring. Det betyr at man ikke kan kontakte eller navngi personene de taushetsbelagte opplysningene gjelder, slik at deres personlige forhold blir kjent. I denne studien er dette materialet derfor tatt i bruk på en slik måte at personene det gjelder ikke kan identifiseres, eller på annen måte knyttes til opplysningene som forekommer i materialet. I tillegg måtte de taushetsbelagte dokumentene oppbevares på en trygg måte slik at de ikke havnet på avveie. Dette lovverket er overholdt. Studien er heller ikke avhengig av å måtte navngi noen av personene. Taushetserklæringen er vedlagt i oppgaven, se vedlegg 1.

1.5 Kildegrunlaget

De arkivkildene som har blitt brukt er brev, rapporter, møtoreferater og avisartikler, altså førstehåndskilder. De avisartiklene som er tatt i bruk i analysedelen av oppgaven er også hentet fra arkivet. Årsaken til at disse artiklene har blitt tatt i bruk i oppgaven er fordi det er tydelig at regjeringen og myndighetene tok hensyn til disse artiklene. Kjeldstadli referer til aviser og tidsskrifter som en uvurderlig kilde for mange formål. Aviser og tidsskrifter kan være til fordel for å spore opp politiske saker som var aktuelle, for så å gjøre det enklere å følge utviklingen av dem. I tillegg kan det være nyttig for å finne realopplysninger og holdninger.²¹

Som historiker vil primærkilder være å foretrekke. Primær vil si det nærmeste man kommer i tid og rom i henhold til hva som skjedde, ut ifra de kildene man har til sin rådighet. En førstehåndskilde er å foretrekke da slike kilder ikke har gjennomgått flere ledd. Ved flere ledd og bearbeidinger er det stor sannsynligheten for at hendelser og utsagn kan ha blitt oppfattet ulik.²² Ved bruk av primærkilder vil det være enklere å analysere det helhetlige bildet. Det er større sannsynlig at man får et sannferdig innblikk i hvordan kommunikasjonen var mellom partene, desto mindre bearbeidelse hendelsen har vært igjennom. Å bruke kilder fra et samtidsperspektiv vil også være mest hensiktsmessig, ettersom oppgaven tar for seg årsakene

---

²⁰ Clandinin (2007)

²¹ Kjeldstadli (1999) S. 165

²² Kjeldstadli (1999) S.177

og begrunnelsen for de valgene som ble tatt på den tiden. Ved å bruke kilder som er publisert eller skrevet i eller nærmest mulig tidsrommet rundt Koreakrigen, er det mer sannsynlig at man får et bedre bilde av hva som ble sagt og skrevet. En slik tilnærming kan bidra med å gi en mer konkret analyse enn hva man mest sannsynlig ville fått av sekundærkilder, spesielt med tanke på problemstillingen som ligger til grunn i denne studien.

Hvor mye informasjon man får ut ifra en primærkilde kan være svært varierende.

Primærkilder kan være mer eller mindre utsagnskraftige. Det er alltid fint med utsagnskraftige primærkilder fordi de kan styrke analysen ved at de gir mye og relevant informasjon. Mange av primærkildene i denne oppgaven er utsagnskraftige og gir god informasjon. Det er også viktig å være kildekritisk til kildenes opprinnelse. Hvor kilden kommer fra kan ha innvirkning på om kilden er ekte eller ikke. Hvem som har produsert kilden og hvilket opphavsmiljø kilden kommer fra er derfor svært viktig for å kunne fastslå om kilden er ekte. Det har ved flere tilfeller blitt oppdaget forfalskede dokumenter som ved første øyekast kan fremstå som opprinnelige.²³ Ved bruk av primærkilder lagret i offentlige arkiv kan man være sikrere på at dokumenter du finner ikke er forfalsket.

Til tross for alle fordelene bruken av primærkilder fører med seg, vil det også være svakheter ved kildematerialet. Man vet hvem som er formidleren og hvilket perspektiv det er fra, men som regel er det flere perspektiver og synspunkter som ikke kommer fram. Når man leser referat fra telefonsamtaler eller møter, brev eller andre dokumenter er det derfor viktig å være kritisk og reflektert. Mye kan være avhengig av kontekst, og viktig informasjon kan være utelatt. I gjennomgangen av kildene fant jeg ingen dokumentasjon om at norske soldater hadde deltatt i Koreakrigen. Noen dokumenter nevnte at USA gjerne ønsket et slikt bidrag, og at dette ble etterspurt, likevel har ikke denne studien kunnet bekrefte et militært bidrag i form av soldater.²⁴

1.6 Oppgavens struktur

Denne oppgaven er delt inn i seks kapitler med flere underkapitler. Etter introduksjonsdelen presenteres kapittel 2, som er det teoretiske rammeverket som blir tatt i bruk under analyse og drøftingsdelen. Her vil begrepet makt presenteres, da dette er det som ligger til grunn i oppgaven. Under begrepet makt vil ulike teorier av makt bli drøftet. I kapittel 3 legges den politiske og historiske konteksten rundt problemstillingen. I dette kapittelet får man en kort

---

²³ Kjeldstadli (1999) S.175

²⁴ Fjellengen (2014)

fremstilling av hvordan krigen utspilte seg, FNs rolle i krigen og deretter de ulike bidragene Norge hadde tilknyttet Koreakrigen. Deretter legges den utvalgte empirien frem i kapittel 4. I dette kapitlet blir det foretatt en analyse av utvalgt empiri med hjelp av det teoretiske rammeverket som ble presentert i kapittel 2. I kapittel 5 vil jeg drøfte og reflektere over den utførte analysen, før jeg til slutt i kapittel 6 skal komme med en konklusjon ut ifra funnene som ble gjort i kapittel 4 og 5.

2. Teoretisk fundament

I dette kapittelet får man først en innføring i teoriene som funnene i denne oppgaven skal drøftes opp imot. Denne masteroppgaven har et spesielt fokus på begrepene makt og fredsnasjon. Oppgaven hviler på teorier som omhandler disse begrepene. I det følgende vil jeg drøfte begrepet fredsnasjon, hva det vil si å være en fredsnasjon og hvordan begrepet har blitt brukt. I tillegg vil dette kapittelet ta for seg den norske utenrikspolitikken i det aktuelle tidsrommet. Hovedfokuset vil være Norges forhold til FN, da dette vil være elementært for denne studien. Det vil kun være maktforholdene i og imellom de skandinaviske landene og USA som blir tatt i betraktning, fordi dette er mest relevant for denne studien. Til slutt presenteres begrepet makt, og ulike typer maktbruk. Det finnes tre ulike dimensjoner av maktbegrepet: synlig, skjult og usynlig makt. Disse vil baseres på Robert A. Dahl, Peter Bachrach og Morton S. Baratz og Joseph Nye. Med tanke på oppgavens vinkling og hvordan Norges maktbruk tilsynelatende er, vil det være passende å legge mest vekt på begrepet «Soft Power», også kalt usynlig makt i denne oppgaven. Likevel vil alle de tre dimensjonene av makt introduseres, ettersom alle blir tatt i bruk i oppgaven. Deretter vil jeg i analysedelen drøfte hvordan ulik bruk av makt kan utøves for å påvirke et lands identitet og hvordan det kan bli oppfattet av andre.

2.1 Fredsnasjonen Norge

Joseph Nye nevner eksplisitt Norges fredsarbeid i boken *Soft power: The means to success in world politics*. Dette understreker argumentet om at Norge ble sett på som en fredsnasjon, ikke bare av Norge selv, men også globalt. Nye hevder her at Norge fremstod som et attraktivt land igjennom økonomisk bistand og fredsmekling. Videre hevder han at årsaken til attraktiviteten, er at Norge har bidratt og tatt del i flere fredsmeklinger for flere ulike land og nasjoner. Nye setter deretter spørsmålstegn ved om Norges motivasjon kun er fred, eller om det også er for egen vinning og oppbygging av makt.²⁵ Til tross for at han setter spørsmålstegn ved hvilken motivasjon Norge har, kan det virke som at Nye har en noe rose malt oppfatning av Norge i det store bildet.

Hedda Langemyr, daglig leder for Norges Fredsråd, skriver at det å promotere Norge som en «fredsnasjon» er et gunstig salgstriks for å få Norge til å fremstå i et godt lys. Deretter setter hun, i liket med Nye, spørsmålstegn ved om dette faktisk er en riktig fremstilling av Norge. Hun avviser ikke det faktum at Norge faktisk har gjort og oppnådd mye bra, og at Norge som

---

²⁵ Nye, J (2005). S. 10

nasjon i flere anledninger har utført prisvinnende arbeid når det gjelder fredsmekling for væpnede konflikter. Likevel problematiserer hun det faktum at Norge promoterer seg selv som en fredsnasjon, når Norge også er en krigsnasjon som har brukt både vold og krig som politiske virkemidler.²⁶ I liket med Langemyr har også Pharo satt spørsmålsteget ved merkelappen Norge har som en fredsnasjon. Norges omdømme som fredsnasjon er knyttet opp til flere hendelser i Norges historie. En slik hendelse vil være den fredelige unionsoppløsningen, og Fridtjof Nansens humanitære bidrag etter første verdenskrig. I tillegg har også hatt en innvirkning at Nobels fredspris blir delt ut i Norge. Pharo problematiserer en slik fremstilling, i tillegg til bidrag som fredsmeklinger og hvordan de har gitt andre fredelige bidrag, som veier opp for det faktum at Norge også har deltatt i kriger. Han spør også hvor tidlig de fredelige bidragene faktisk begynte, og om det fant sted før Norge fikk merkelappen som en fredsnasjon.²⁷ Det vil også denne studien gjøre.

Norges tidligere utenriksminister Jonas Gahr Støre konstaterte i 2006 at han aldri ville omtalt Norge som en «humanitær stormakt».²⁸ En stormakt er definert av Knut Sørheim og Olav Fagelund Knudsen som et land med svært stor innflytelse på verdenspolitikken. I tillegg til å ha stor innflytelse på andre land i verden har gjerne en stormakt betydelig militær, politisk og økonomisk makt.²⁹ En humanitær stormakt vil da gå under det overnevnte, i tillegg til å være menneskevennlig eller menneskekjærlig.³⁰ Med tanke på hvordan Norge er profilert vil det være mulig å omtale Norge som en humanitær stat, altså en fredsnasjon. Det vil derimot være vanskelig å betegne Norge som en stormakt. Til tross for at Norge nå har god økonomi, vil det ikke dette automatisk tilsi at man har stor økonomisk makt. Norge har også tilsynelatende god politisk innflytelse, men Norge er et lite land uten betydelig militær makt.

Halvard Leira hevder det var en god beslutning av Støre å ikke karakterisere Norge som en humanitær stormakt, fordi det kunne fremstått som selvgodhet. Det at Støre hadde behov for en offentlig oppklaring går inn i diskusjonen av Norges internasjonale omdømme og hvilken makt Norge har. Videre argumenterer Leira for at Norge gjør sitt beste med å markedsføre at deres hovedfokus er et fredsengasjement, og ikke egne interesser. Norge gir på den måten et bidrag i verdenssamfunnet som er større enn det som hadde vært tilfelle om man kun hadde tatt utgangspunkt i befolkningsstørrelsen. Det at Norge deltar mange konflikter omkring i

---

²⁶ Langemyr, H (2016).

²⁷ Pharo (2005) S. 240

²⁸ Leira (2007)

²⁹ Sørheim & Knudsen (2020)

³⁰ Nilstun (2021)

verden kan gjøre at Norge utad kan nevnes mer som en «stormakt» enn andre land. Dette bunner i Norges høye aktivitetsnivå i flere konflikter, i tillegg til de økonomiske bidragene til verdenssamfunnet.³¹

I 2006 kritiserte statsviteren Øyvind Østerud det norske freds- og bistandsengasjementet. Han mente at det ikke ble gjort for å utvikle verden, men for å bygge landets selvbylde. Leira sier seg delvis enig med Østerud, men hevder det også kan vinkles til noe positivt. Selv om han mener det bidrar til å opprettholde vårt selvbylde, bidrar det også til å gjøre de norske synsmåtene relevante på et internasjonalt nivå. Han mener også at det kan bidra til et redusert spenningsnivå internasjonalt. Avslutningsvis spør han hva et relativt lite land med verdens nest høyeste bruttonasjonalprodukt ellers skulle kunne bidratt med når det kommer til utenrikspolitikk. Han mener ikke at Norge kan skape fred i verden alene, men at landet kan bidra til å gjøre verden fredeligere og å skyve utviklingen i riktig retning.³²

2.2 Norsk utenrikspolitikk i FN

Tiden etter at Norge ble frigjort fra Sverige var Norges utenrikspolitikk bygget på en nøytralitetspolitikk. Jakob Sverdrup skriver i boken «Inn i storpolitikken: 1940-1949» at den nye tradisjonelle norske utenrikspolitikken ble beskrevet med utgangspunkt i dette utsagnet: «ikke alene under krig, men også i fredens dage».³³ Norge ønsket altså ikke å inndras i noen form for allianse. De foretrakk å holde seg nøytral ovenfor ulike konflikter som foregikk ellers i verden. Dette ville sørge for at Norge holdt seg utenfor krig og holdt freden med andre land. I tillegg til at det var gunstig for Norge å være nøytral rent politisk, var det også mulig for Norge å holde seg nøytral med tanke på geografisk plassering. Norge lå et godt stykke vekk fra de utsatte konfliktområdene, i utkanten av Europa. Den grunnleggende norske utenrikspolitikken bestod derfor både av at Norge var en liten og ung stat og dens geografiske plassering. Denne linjen skulle holde landet utenfor krig og konflikt.³⁴

Etter tysk okkupasjon under 2.verdenskrig hadde nøytraliseringspolitikken spilt fallitt, og den ble erstattet med alliansepolitikk. Hovedårsaken til endringen i den norske utenrikspolitikken var at det hadde blitt klart hvor maktløs landet var som en nøytral småstat. Trygve Lie var tydelig på at en slik gjentakelse ikke var ønskelig og han var blant de som jobbet dermed med å utarbeide en ny utenrikspolitikk.³⁵ De viktigste samarbeidspartnerne for Norge ble etter

---

³¹ Leira (2007)

³² Leira (2007)

³³ Sverdrup (1996) S. 344

³⁴ Sverdrup (1996) S.343

³⁵ Sverdrup (1996) S. 345

andre verdenskrig Storbritannia og USA. For regjeringen var det etter hvert svært viktig å sikre de norske interessene innenfor en allianse med både USA og Storbritannia. Det var også i regjeringens interesse å bygge en så sterk posisjon som mulig for Norge og dets rykte. Trygve Lie ble i 1943 informert om den nye verdensorganisasjonen som var planlagt – De forente nasjoner (FN). Muligheten for et samarbeid innenfor FN ble nå regjeringens nye utenrikspolitiske program.³⁶ Det ble også viktig for den norske regjeringen å ha en god tone med stormakten Sovjetunionen, også på grunn av geografisk plassering. Sverdrup understreker at Norge kunne havne i en farlig situasjon dersom en alvorlig konflikt oppstod mellom Sovjetunionen og Norge. Dette var en av hovedårsakene til at Norge bidrog med å bygge FN til et fungerende politisk organ i tillegg til å dempe motsetningene som kunne oppstå.³⁷ Ifølge Lange kan denne politikken defineres som at Norge skulle være lojal og aktiv i sitt medlemskap i FN og i deres underlagte organisasjoner. Fred og sikkerhet blant medlemslandene var også sentralt.³⁸

Den 20. januar 1948 ble det holdt en stortingsdebatt som handlet om den norske politikken og medlemskapet i FN. Under denne debatten beskrev utenriksminister Halvard Lange hovedlinjen i den norske utenrikspolitikken slik:

«Norge skal være aktivt og lojalt med i FN og dets organer. Det betyr: Vi skal forsøke å se alt vi foretar oss, ikke bare innenfor organisasjonen, men i alt internasjonalt samarbeid i vårt forhold til utlandets i det hele, ut fra dette hovedsynspunktet: Bidrar det vi gjør til å styrke FN – til å fremme dets utvikling i retning av et effektivt organ for internasjonalt samarbeid, et organ som kan trygge freden og gi medlemsstatene sikkerhet?»³⁹

Debatten i Stortinget viste at det var enighet om dette. Likevel viste det seg å være uenighet i pressen om hvordan Norge kunne bidra og oppnå målet om å gjøre FN effektivt. En av årsakene til at det var ulike meninger om hvordan effektivitet i FN skulle oppnås, var at Sovjetunionen nektet å anerkjenne flere av vedtakene som ble lagt frem under Generalforsamlingen. Dette gjaldt blant annet vedtak om etableringen av Koreakommisjonen. Etter hvert kom flere til å mene at FN burde reorganiseres fordi de store motsetningene mellom Sovjet og USA under den kalde krigen lammet FN. Norges politikk innenfor FN

---

³⁶ Sverdrup (1996) S.346

³⁷ Sverdrup (1996) S.347

³⁸ Lange (1952) S. 29

³⁹ Lange (1952) S.29

støttet ikke at en reorganisering måtte til for å gjøre FN til en effektiv fredsorganisasjon.⁴⁰

Hovedmålet til norske styresmakter ble imidlertid å styrke og bevare FN som en samlet organisasjon.⁴¹

Norge hadde gode forhold til nabolandene, i tillegg til gode forbindelser både økonomisk og kulturelt. Det som gjorde Norge til et attraktivt land var en god geografisk beliggenhet, et godt næringsliv og at flere så på Norge som et land med en god mal på hva et demokrati og rettsstat er. I boken *Norsk utenrikspolitikk siden 1945* skriver Harald Lange at det var svært viktig for Norge å ha et godt forhold til stormaktene i Europa. Norge ønsket å bidra med å skape en atmosfære med toleranse og fred internasjonalt, og at det skulle være mulighet for diskusjon. Til tross for ulike styresett og ideologier kunne det bidra til fred og samarbeid landene imellom.⁴² FN-pakten var preget av troen på internasjonalt samarbeid og kollektiv sikkerhet. Sikkerhetsrådet hadde til en viss grad innflytelse fordi det la til rette for kommunikasjon og diplomatiske forbindelser mellom land og på den måten kunne oppnå resultater.⁴³

Norge har vært en sterk støttespiller av FN helt fra starten. Nordmannen Trygve Lie var FNs første generalsekretær, og Norge ble for første gang valgt inn i sikkerhetsrådet i perioden 1949-1950.⁴⁴ Ifølge den norske regjering var det flere årsaker til at norske myndigheter ønsket plass i FN sitt sikkerhetsråd. Myndighetene har ønsket at Norge skal «fremme folkeretten, menneskerettighetene og humanitærretten».⁴⁵ Det ble også lagt vekt på at Norges plass i sikkerhetsrådet var med på å styrke FN-paktens verdier, i tillegg til den sikkerheten og velstanden disse internasjonale spillereglene har gitt Norge. En aktiv deltakelse i FNs fredsbevarende operasjoner kan også være med på å styrke evnen til å ta vare på Norges egne interesser.⁴⁶ For Norge var det en vanskelig avgjørelse å bli en del av NATO, men de norske myndighetene følte at dette var nødvendig etter andre verdenskrig. Under krigen hadde det blitt synlig hvilken utsatt strategisk stilling Norge hadde. Det ble derfor bestemt at Norge hadde behov for å være del av et samarbeid med andre stater, slik at Norge nå kunne sikre sin uavhengighet. Likevel var det håp om at medlemskapet i FN skulle være tilstrekkelig nok.⁴⁷

---

⁴⁰ Lange (1952) S.30

⁴¹ Lange (1952) S.33

⁴² Lange (1952) S.33

⁴³ Kristiansen (1972) S.10

⁴⁴ FN-sambandet (2023)

⁴⁵ Leigland (2022)

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Lange (2020)

Etter hvert førte Den kalde krigen og de store uenighetene mellom stormaktene til at det ble vanskelig å få til samarbeid. Den militære stabskomiteen som skulle opprettes i sammenheng med Koreakrigen og fredsbevarende aksjoner ble derfor et ineffektivt organ.⁴⁸ Det ble derfor hovedforsamlingen som tok over behandlingen av denne saken i en resolusjon kalt «Uniting for peace».⁴⁹ Hovedforsamlingen hadde ingen mulighet for tvangstiltak, altså maktutførelse gjennom bruk av verken synlig eller skjult makt. Derimot kunne de komme med anbefalinger, og i så måte var det mulighet for å utøve usynlig makt. Denne løsningen ble til fordi Sovjetunionen boikottet Sikkerhetsrådet. Gjennom «Uniting for peace»-resolusjonen kunne nå Generalsekretæren etablere en rådgivende gruppe med militæreksperter. I tillegg kunne medlemslandene håndplukke enheter som skulle stilles til FNs disposisjon og som ikke ville ligge under Sikkerhetsrådet. Det var først og fremst FN som utøvet denne krigen, igjennom et apparat sikkerhetsrådet satt opp. Med andre ord var det amerikanske styrker i front, i tillegg til et lite antall andre kontingenter. Fordi Norge var en nøytral stat og et lite NATO-land blir det omtalt som en av de landene som støttet og styrket FN.⁵⁰

2.3 Ulike typer maktteorier

Det finnes mange ulike måter å definere begrepet makt. Det er også mange ulike oppfatninger av hva det å ha makt innebærer. I denne oppgaven vil begrepet makt, definert på en generell basis, være at man oppnår ønskede resultater ved at man evner å overbevise eller påvirke andres oppførsel for å oppnå det ønskede resultatet.⁵¹ I flere av de skandinaviske landene har det vært betydelige diskusjoner om makt og maktforhold. I disse landene har det derfor måtte utføres offentlige utredninger tilknyttet maktforhold. I Norge har dette forekommet ikke bare en, men to ganger. Makt er en foreliggende mulighet i de aller fleste menneskelige forhold. Overalt i samfunnet finnes makt. Ifølge den norske sosiologen Fredrik Engelstad er det fire hovedaspekter som ligger til grunn for maktutøvelse i de fleste samfunn: militærvesen, politikk, økonomi og kultur. Det norske samfunnet blir betraktet som det som foregår innenfor landets grenser, men også det som skjer på utsiden av Norge. Deler av den norske kulturen er inspirert av amerikansk populærkultur og andre europeiske land. Deler av den norske kulturen er altså en sammensetning av flere ulike kulturer, dette påvirker også maktforholdene innad i Norge. Både samfunnsendringer og maktforhold blir påvirket av flere ulike aspekter, ikke

---

⁴⁸ Kristiansen (1972) S.11

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Kristiansen (1972) S.11

⁵¹ Engelstad (2019)

bare hva som skjer innenfor landets grenser.⁵² Makt handler ikke bare om at man får sin vilje, eller gjennomslag av et ønske, det kan også utføres igjennom trusler. Disse truslene kan både være åpne og skjulte. Det kan forekomme makt igjennom påbud eller forhindringer.⁵³ Dersom man skal gå enda litt dypere i begrepet makt viser Nye til at begrepet makt kan deles inn i tre ulike dimensjoner.⁵⁴

2.3.1 Synlig makt

Dahl har utgitt flere verk tilknyttet emnet makt. En av de mest kjente verkene er basert på en studiene av makt. Her presenterer Dahl sine funn basert på de bemerkningene han gjorde seg av de politiske vedtaksprosessene i lokalsamfunnet i New Haven, en by i Connecticut. Han presenterer deretter funnene og observasjonene sine i boken *Who Governs?*.⁵⁵ Dahl tar utgangspunkt i at det er en «interessekonflikt» mellom de aktørene som analyseres og legger mest vekt på atferd. Han mener derfor at makten ligger i den relasjonen som ligger til grunn mellom aktøren som utøver eller blir utøvd makt over. For å kunne bekrefte en slik relasjon av makt må det for det første være en konflikt om interesse eller verdier mellom A og B, for det andre ser man en slik relasjon kun om B faktisk innfrir A sitt ønske. Det siste og tredje aspektet for at en slik maktrelasjon kan oppnås, er hvis en av partene kan true med å påkalle sanksjoner.⁵⁶ Dahl mener at for at makt skal kunne være til stede, må virkemidler som straff og belønning inn i bildet, og at den parten som har størst makt oppnår sin vilje ved bruk av disse virkemidlene. Dahls måte å se på makt anses som pluralistisk, ettersom man ser makten blir utøvd, altså at den er synlig.⁵⁷ Han mener nemlig at de gjeldene aktørene er fastsatt i sin posisjon på forhånd, og derfor vil konflikten mellom aktørene være åpen og derfor mulig å observere.⁵⁸

Denne oppgaven skal ta for seg og undersøke om det er tatt i bruk synlig makt og om det var noen form for interessekonflikt mellom partene. Spesielt med tanke på de bestemmelsene som ble gjort rundt de medisinske bidragene Norge hadde under krigen. Hovedsakelig med tanke på at det opprinnelige bidrag til Norge var en humanitær flyktningleir endte det opp med ett militært feltsykehus isteden.

---

⁵² Engelstad (2019)

⁵³ Engelstad (2019)

⁵⁴ Nye, J (2005) S.1

⁵⁵ Dahl (1961)

⁵⁶ Dahl (1961) i Bachrach & Baratz (1963) S. 633

⁵⁷ Dahl (1961) S. 89-90

⁵⁸ Lukes (1974) S.19.

2.3.2 Skjult makt

Bachrach og Baratz kritiserte Dahls maktdimensjon og publiserte artikkelen «Two faces of Power». De mente at en maktdimensjon ikke bare utgjøres av interessekonflikt, men at det var to ulike dimensjoner som kunne gjøre seg gjeldene i definisjonen av begrepet makt. Bachrach og Baratz mente at den gitte maktmodellen ikke tok utgangspunkt i at makt, i mange tilfeller, var å kun legge frem de relativt «trygge» problemene. De kritiserte også at modellen ikke ga noe objektivt kriterium for å skille mellom «viktig» og «uviktig» problemer. De mente at å tilbakeholde informasjon også var en form for makt.⁵⁹ En slik type maktbruk blir i mange tilfeller gjerne referert til som «ikke-vedtaksmakt».⁶⁰ Når man tar en bevisst beslutning om å holde noe borte for eventuelt å unngå en mulig konflikt, vil man kunne observere en tilsynelatende enstemmighet. Poenget de ønsker å formidle med en slik maktdefinisjon er at selv om det tilsynelatende ser ut til at det blir en enighet mellom aktørene, kan det være underliggende og motstridene oppfatninger eller argumenter som ikke har blitt lagt frem.⁶¹

Grunnen til at denne dimensjonen av makt kalles usynlig makt er fordi den ikke er mulig å observere, i motsetning til Dahls maktteori. De kritiserer derfor Dahl, som har oversett den mer subtile formen av makt, nemlig at de som faktisk har makten, nødvendigvis ikke er så bevisste på det selv.⁶² Å identifisere om noe har blitt tilbakeholdt eller om det har blitt gjort et «ikke-vedtak» kan være problematisk. For å kunne oppdage om skjult makt har blitt brukt, må man begynne med å se på hva de ulike aktørene hadde som ønsker, og hvilke interesser de hadde. Deretter må man finne de vedtakene som faktisk har blitt gjort, for å kunne oppdage hvilke vedtak som eventuelt kan ha blitt valgt bort. Avslutningsvis kan man da se på utfallet i vedtaksprosessen, hvem - hvis noen i det hele tatt, får gevinst av utfallet og hvem som eventuelt ble hemmet av det.⁶³

Jeg ønsker å se på om det kan ha forekommet bruk av skjult makt, altså et «ikke-vedtak» ved bestemmelser om Norges bidrag under Koreakrigen. Årsaken til at dette er i fokus, er først og fremst fordi Norge fikk forespørsel om å sende soldater til Korea under flere anledninger og de norske myndighetene hadde et dilemma – nemlig motsetningen mellom å tilfredsstille USA og å fremstille Norge som en fredsnasjon.

---

⁵⁹ Bachrach & Baratz (1962) S. 948

⁶⁰ Bachrach & Baratz (1962) S. 949

⁶¹ Bachrach & Baratz (1962) S. 952

⁶² Bachrach & Baratz (1962) S. 949

⁶³ Bachrach & Baratz (1962) S. 952

2.3.3 Usynlig makt

Joseph Nye sammenligner makt med været. Alle er avhengige av det og alle mennesker snakker om det, men ingen forstår det egentlig. Akkurat som at meteorologer prøver å komme med en prognose på været, prøver politiske ledere og analytikere å forklare, beskrive og forutse de neste forandringene i maktforholdene. Nye sammenligner også makt med kjærlighet. Det er enklere å oppleve kjærlighet enn det er å måle og definere den. Han mener det samme gjelder begrepet makt.⁶⁴ Nye mener det finnes andre metoder å tilegne seg makt på enn fysisk makt eller bestikkelser. Deretter argumenterer han for at det finnes en annen side av maktbegrepet enn hva mange er vant til å assosiere makt med.⁶⁵ Han undergraver på ingen måte de andre maktteoriene, men han argumenterer for en ny måte å tilegne seg makt på. Nye forklarer usynlig makt mer som evnen til å kunne tiltrekke, det å være et forbilde, noe andre ønsker og som de ser opp til. Et land som ikke har et bredt verdispekter, vil ha vanskeligere for å opprette og ta i bruk usynlig makt. For å skape attraksjon og medfølelse er det tre aspekter som ligger til grunn; kultur – her kommer attraktiviteten i landet frem, de politiske verdiene deres – her viser landet hvilke verdier de har og igjennom politiske verdier kan det skapes pålitelighet, og til slutt utenrikspolitikken – her viser landet den moralske autoriteten de har og står ved.⁶⁶ En annen måte usynlig makt kan komme til uttrykk, er gjennom en mulighet for å forme eller endre andre sine verdier, oppfatninger, ønsker eller vilje. Dette kan forekomme ved manipulasjon der hovedmålet er å opprettholde en tilstand eller en struktur. Ytterligere kan det også forekomme ved institusjonalisert kontroll av den informasjonen som blir delt.⁶⁷

Det vil likevel ikke si at et land får mye makt, selv om man tiltrekkes av for eksempel kulturen i landet. Man må være oppmerksom på at man ikke blander attraktiviteten i et land med popkultur. Nye skriver at det er flere analytikere som behandler usynlig makt rett og slett som makt igjennom populærkultur. Han mener at disse analytikerne gjør feilen med å likestille oppførselen til usynlig makt med de kulturelle ressursene som av og til hjelper til med å produsere denne typen makt. I slike tilfeller blir de kulturelle ressursene i landet blandet med oppførselen av attraksjon.⁶⁸ Nye hevder at han på ingen måte forsøker å fornekte at populærkultur og usynlig makt har noen form for sammenheng. Heller ikke at

---

⁶⁴ Nye, J (2005). S. 2

⁶⁵ Nye, J (2005) S. 5

⁶⁶ Nye, J (2005) S.11

⁶⁷ Lukes (1974) S. 27-28

⁶⁸ *Ibid.*

populærkulturen i et land faktisk har en form for innvirkning på opparbeidingen av usynlig makt. Dette er et argument for at alle maktressurser er situasjonsbasert. Kull og stål er ikke nødvendigvis de beste maktressursene for et land som har mangel på industriell base. Tankser er nødvendigvis heller ikke en overbevisende god militær maktressurs i omgivelser med jungel og sumper. Alt i alt kan usynlig makt anses som en av de vanskeligste maktformene å utøve, da det er mye som må ligge til rette som myndighetene ikke kan styre. Ved bruk av usynlig makt er man derfor svært avhengig av kontekst.⁶⁹

I denne studien skal det gjøres en analyse av utvalgt litteratur som omhandler Norges bidrag under Koreakrigen og forsøke å få et bilde av hva som ble formidlet. Dersom kildene kun nevner de humanitære sidene til det norske bidraget og tilsynelatende legger vekt på å fremme Norge som en fredsnasjon, vil det settes spørsmålsteget ved dette. Jeg vil drøfte om det er bevisst kontroll eller manipulasjon av informasjon som forklarer denne fremstillingen av Norge som en fredsnasjon. Begrepet fredsnasjon kan også være noe fleksibelt. Ved bruk av begrepet kan man få et bilde av dets grenser og hva det faktisk er som passer inn under dette begrepet og ikke.

---

⁶⁹ Nye, J (2205) S. 12

3. Norge i Korea: historisk og politisk kontekst

I dette kapittelet drøftes Norges bidrag i Koreakrigen. Det gjelder i første rekke det norske feltsykehuset i Sør-Korea, men også den norske skipstonnasjen og Norges militære bidrag under Koreakrigen. Jeg starter imidlertid med en kort analyse av årsakene til krigen og hvordan den utspilte seg før jeg går inn på Norges ulike bidrag. Hvilken rolle spilte de norske bidragene under Koreakrigen?

3.1 Koreakrigen

3.1.1 Årsaker til krigens utbrudd og hvordan den utspilte seg

Før krigen startet og Korea ble delt i to var Korea kolonisert av Japan. Korea var under Japansk regime fra 1910 helt til USA okkuperte den Sørkoreanske delen i 1945. Deretter tok Sovjetunionen styring over den nordlige delen av Korea. Delingen av Korea ble dermed slik vi ser på bildet til høyre. I følge Cumings hadde ikke Korea mye til overs for Japan etter frigjøringen, men det var likevel Nord-Korea som satt igjen med mest sinne og hat rettet mot Japan. Sør-Korea prøvde å fokusere på å kjempe imot kommunismen, i tillegg til at de nå var okkupert av USA. Med andre ord hadde Sør-Korea et annet fokus enn Nord-Korea hadde.⁷⁰ I 1948 hadde Sør- og Nord-Korea etablert hver sine nasjonale myndigheter, og både i nord og sør fikk de støtte fra hver sin supermakt. Etter dette trakk både USA og Sovjetunionen soldatene sine ut av Korea, men stod allikevel sterkt som en støtte til det nye regime som hadde blitt etablert.⁷¹

Figur 1: Delingen av Korea under koloniseringen av Japan. Fra BBC News 2010

⁷⁰ Cumings, B (2010): XVI-XVII

⁷¹ Seth, M, J (2016) S.105

Årsaken til at det ble en USA-ledet FN-operasjon som stod som hovedaktør på den sør-koreanske siden, var mye på grunn av at verken Kina eller Sovjetunionen hadde mulighet for å legge ned veto i sikkerhetsrådet i 1950. På denne tiden var det eksilregjeringen Taiwan som representerte Kina i sikkerhetsrådet. Kinas president Tse-tung Mao ble ikke godtatt som Kinas representant på grunn av komunistregimet i folkerepublikken. Dette førte til at Sovjetunionen boikottet sikkerhetsrådet. At Taiwan støttet USA om å gå inn på Sør-Korea sin side, resulterte i en FN-operasjon med mandat fra FN sitt sikkerhetsråd.⁷² Det ble nå FN sin jobb å gjenforene landet, kun ved bruk av fredelige midler. Dette viste seg å bli umulig.⁷³ Det var flere årsaker til krigens utbrudd og det faktum at FN ikke klarte å gjenforene Korea ved bruk av fredelige midler. De nye koreanske lederne, Kim Il-Sung i nord og Syngman Rhee i sør, ønsket begge å gjenforene landet, men kun under sitt nye regime. Begge ønsket dette så sterkt at de var villig og innstilt på å gå til krig for å få oppnå denne målsetningen. Likevel var det ikke bare de ulike styresettene som gjorde at denne konflikten oppstod. En annen årsak var den kalde krigen. Til tross for at dette var en konflikt mellom Sovjetunionen og USA, var den likevel global. Sovjetunionens og USAs allierte fikk dermed interesse for Korea og konflikten der. På grunn av allianser, like verdier og enighet i politisk styresett, ble flere andre land også innblandet. Dermed fikk krigen globale implikasjoner.⁷⁴

Koreakrigen brøt ut den 25. juni i 1950 da nordkoreanske styrket stormet Sør-Korea.⁷⁵ Koreakrigen var også en krig mellom kommunismen og kapitalismen, der Nord-Korea kjempet for kommunisme med Sovjetunionen og Kina i ryggen, og Sør-Korea kjempet for kapitalismen med USA som hovedaktør i ryggen.⁷⁶ Det var også flere FN-land som støttet USA og Sør-Korea.⁷⁷ Krigen varte fra 1950 til 1953, og til tross for at krigen var lokalisert i Korea, var denne krigen noe man kan kalle en stedsfortrederkrig. Det vil si at det ikke nødvendigvis er landet krigen blir utkjempet i som er hovedaktørene i krigen. USA og Sovjetunionen spilte en nokså stor rolle i krigen, og det var i stor grad disse som var hovedaktørene som kjempet imot hverandre i Korea.⁷⁸ Det hadde en lengre periode vært spenninger og militære sammenstøt mellom de to Korea-halvdelen før Nord-Korea til slutt angrep Sør-Korea i håp om å innføre et kommunistisk regime. Til slutt fikk Nord-Korea også

---

⁷² FN sambandet (2021)

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Seth, M, J. (2016) S. 93

⁷⁵ Cumings, B. (2010) S. 5-6

⁷⁶ Cumings, B. (2010) S. XVI-XVII

⁷⁷ FN sambandet (2021)

⁷⁸ Cumings, B. (2010) S. XVI-XVII

støtte av stormakten Kina, og Sør-Korea hadde ingen annet valg enn å gjøre retrett.⁷⁹ Selv om krigen tilsynelatende ble avsluttet i 1953 da de to partene inngikk våpenhvile, er dette teoretisk sett fortsatt en pågående krig. Krigen førte til at Korea ble delt i to, noe det fortsatt er den dag i dag. Det ble heller aldri inngått en fredsavtale, kun en våpenhvile.⁸⁰

3.2 Norges offisielle bidrag under Koreakrigen

Det som er offentliggjort av Norges bidrag og involvering i Koreakrigen er først og fremst det norske feltsykehuset, det medisinske bidraget og den norske skipstonnasjen. Hjelpen Norge sendte til Korea var først og fremst ment til å være Norges bidrag til å gjenoppbygge Korea, da de i utgangspunktet hadde tenkt å bidra med en humanitær flyktningleir.⁸¹

3.2.1 Norsk feltsykehus i Korea

Lorentz Ulrik Pedersen skriver at det er tre hovedgrunner til at Norge deltok i Koreakrigen. Den første grunnen var at Norge var medlem i både FN og NATO, og dermed hadde visse forpliktelser. Årsak nummer to var begrunnet med de erfaringene Norge kunne sitte igjen med, som senere kunne komme Norge til gode. I dette tilfellet er det da snakk om erfaringer som krigskirurgi, krigsmedisin og felthygiene, i tillegg til erfaring med å administrere et aktivt feltsykehus. Den siste årsaken var humanitær, behovet eller ønsket om å hjelpe mennesker i nød.⁸² Det var flere andre skandinaviske land som bidro med medisinsk hjelp, men Norge var det første landet som bidro med et mobilt sykehus så nær frontlinjene i krigen.⁸³ Norge fikk først spørsmål om å bidra i Korea med ambulanshjelp, men norske myndigheter svarte at de ikke hadde mulighet til dette av økonomiske årsaker. Utenriksdepartementet vendte seg igjen til Norges Røde Kors og etterspurte forslag til hvordan de kunne hjelpe de koreanske flyktningene i overensstemmelse med sikkerhetsrådet resolusjon av 31. juli. Med tanke på nordkoreanernes hyppige fremrykning i krigen fikk sør-koreanerne et stort flykningsproblem.⁸⁴ Det ble igjen utsendt forespørsel om å hjelpe de sivile i Korea. Det norske feltsykehuset – *Norwegian Mobile Army Surgical Hospital* (NORMASH) – var det som utgjorde mesteparten av det norske bidraget under Koreakrigen. Når man så at konflikten

---

⁷⁹ Helgesen (2021)

⁸⁰ Stanley, S. (1991) S.21

⁸¹ Pedersen (1991) S. 36

⁸² Pedersen (1991) S. 42

⁸³ Pedersen (1991) S. 44

⁸⁴ Pedersen (1991) S. 35

i Korea kom til å strekke seg ut over lenger tid, så Stortinget seg til slutt nødt til å sette i gang tiltak for å vise at de er villige til å bidra og gjøre sin plikt som medlem i FN.⁸⁵

Planen var først en liten flyktningleir i Japan, der Norge skulle stå for leger, pleiere og administrasjon. USA formidlet at de ønsket et bidra med militær hjelp, men at de kunne akseptere et sykehus som hjelp i den militære aksjonen. Den 2. februar 1951 la den norske regjeringen frem et forslag om å etablere et flyttbart sykehus i Sør-Korea. En måned senere bevilget stortinget midler til å iverksette dette. Da det ble endret fra flyktningleir til feltsykehus så ikke lenger statsrådet på dette som humanitær hjelp, som det i utgangspunktet skulle være, men som et bidrag til FNs aksjon i Korea.⁸⁶ I begynnelsen av året 1951 var det norske feltsykehuset etablert i Sør-Korea, men personellet var ikledd uniformer som representerte FN og Røde Kors, ikke Norge.⁸⁷

NORMASH ble sett på som en stor suksess da sykehuset levde opp til forventningene de norske myndighetene hadde om å yte det man hadde evne til som en FN-nasjon. Ifølge Forsvarets sanitet var sykehuset i Korea «meget effektivt», i tillegg til at det skaffet Norge «good-will og smigrende omtale blant våre venner og allierte»⁸⁸. Forsvarets sanitet uttrykte også i likhet med Pedersen at hensikten med feltsykehuset var først og fremst at Norge skulle bidra i krigen som en FN-nasjon. I tillegg til at de ønsket å lindre nød i verden, og skaffe erfaringer til videre fredsarbeid senere.⁸⁹

3.2.2 Norsk tonnasje

Pedersen skriver at da Norge ble spurt om å bidra med skip på USA sin side i krigen, var ambassadør Arne Sunde svært imot at Norge skulle bidra symbolsk med militær hjelp. Det var flere årsaker til at Norge ikke valgte å følge den oppfordringen de fikk om å sende en troppekontingent. En av disse var at Norge hadde begrenset med stridskrefter, og de stridskreftene de hadde var det større behov for hjemme i Norge. Videre mener Pedersen at det er mulig at de også tenkte igjennom den effekten det kunne ha for Norge å tape norske liv i en krig så langt hjemmefra, da disse vurderingene ble tatt. Til slutt ble regjeringen enig om at de kunne tilby USA støtte om to mindre skip til disposisjon imot at US State Department betalte omkostningene for dette. Regjeringen i Norge besluttet til slutt at de kunne si seg villige til å ta en økonomisk belastning som tilsvarte den samme belastningen andre land i

---

⁸⁵ Dale (1955) S. 13

⁸⁶ Pedersen (1991) S. 36

⁸⁷ Pedersen (1991) S. 38-39

⁸⁸ RA/RAFA – Med feltsykehuset til Korea. Forsvarets krigshistoriske avdeling. S. 44

⁸⁹ Ibid.

samme vanskelige situasjon økonomisk hadde påtatt seg. Dermed ble det bestemt at en norsk tonnasje skulle bli sendt til Korea. Den norske tonnasjen ble ikke særlig omtalt i medier. Årsaken til dette er nok at Norge ikke ønsket at et slikt bidrag skulle være i søkelyset når det kom til bidragene de utførte under krigen.⁹⁰ Det var norske sjøfolk som bemannet skipene i tonnasjen, og det ble argumentert at tonnasjen var til mye større hjelp for USA, enn å sende norske soldater som ikke var opptrent til å krige i et slikt klima og terreng som i Korea.⁹¹ Carl Joachim Hambro, en norsk presseman og politiker for Høyre, sa på stortinget den 20. september 1950

«[...] De kamper som har vært ført der borte, er kamper for alle de samfunnsidealene vi tillegger verdi. Det er kamper for oss alle. Det er riktig at vi gir uttrykk for det, slik at ikke en enkelt makt eller et par makter skal føle at de bærer byrden av den innsats som vi alle plikter å gjøre som medlemmer av De forente nasjoner. Vi er ikke med glede, men med dyp overbevisning om at det er det eneste rette, med på å yde hva der kreves av oss. [...]»⁹²

Her forsvaret den norske politikeren Norges beslutning om å hjelpe USA i krigen og forklarer at dette er en viktig kamp som kommer til å berøre store deler av verden dersom en nasjon må ta denne kampen alene. Han forklarer også at Norge kun gjør det som landet er pliktet til å gjøre med tanke på medlemskapet i FN og at det i tillegg ikke blir gjort med glede, men at drivkraften er av moralsk opphav.⁹³

3.2.3 Norske soldater i Koreakrigen

Da landene i sikkerhetsrådet skulle stemme over resolusjoner, var Norge, blant andre, et av landene som stemte for resolusjon 84 som ga autorisasjon til internasjonal militærbruk under Koreakrigen.⁹⁴ Norge ble også de spurt om å sende kampstyrker til konfliktområdet, men et slikt bidrag sa regjeringen og Stortinget offisielt nei til.⁹⁵

«Skal De forente nasjoner kunne gjøre seg håp om å makte sin oppgave, er det nødvendig at alle deltakende nasjoner strekker seg så langt som overhodet mulig, når det gjelder å yte sitt bidrag. Når derfor Norge med sine begrensede ressurser ikke er i stand til å yte militær innsats i Korea, er det naturlig at landet- i liket med Danmark og

---

⁹⁰ Pedersen (1991) S.15

⁹¹ Pedersen (1991) S.16

⁹² Pedersen (1991) S.19

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ FN sambandet (2021)

⁹⁵ Skogrand (1994) S.326

Sverige – yter dette nye bidrag i form av et feltlasarett organisert av Norges Røde Kors.»⁹⁶

Denne meldingen sendte felleskommandoen ut da de ønsket at medlemslandene av De forente nasjoner skulle gjøre sitt absolutt beste for å yte hjelp under krigen. De skrev også at med tanke på at Norge ikke hadde mulighet til å bidra på et militært grunnlag, så de det nødvendig at Norge bidro på andre måter.⁹⁷ Som det overnevnte sitatet uttrykker la felleskommandoen det frem som at det var en selvfølge og helt naturlig at Norge skulle sende et feltlasarett igjennom Røde Kors. I tillegg ble det også lagt til «i liket med Danmark og Sverige», dette tyder på at det var i deres interesse å presisere at de skulle bidra på lik linje med sine naboland. Den 28. mai 1951 vedtok Stortinget tilleggsbevilgningen i statsbudsjettet for de to neste årene fremover. Da dette ble vedtatt var det 13 representanter som protesterte imot å sende norske soldater for å kjempe i Koreakrigen.⁹⁸ Likevel er det grunn til å mistenke at dette ikke er helt historisk korrekt.⁹⁹

---

⁹⁶ Pedersen (1991) S. 36-37

⁹⁷ Pedersen (1991) S.36

⁹⁸ Pedersen (1991) S.15

⁹⁹ Jentoft, M. (2014)

4. Norges deltakelse i Koreakrigen og fredsbevarende operasjoner

I dette kapittelet vil det gjøres en analyse av hvordan Norge brukte Koreakrigen og feltsykehusene i Sør-Korea til å fremme seg selv som en fredsnasjon. I tillegg vil de ulike valgene som ble foretatt under opprettelsen av det norske feltsykehuset bli diskutert. I denne drøftingen vises det at norske myndigheter brukte denne innsatsen i Korea til å bygge oppfatningen av Norge som fredsnasjon. Det legger grunnlaget for en analyse av maktbruk i sammenheng med norske beslutninger under Koreakrigen, samt årsakene og begrunnelse for de valgene norske myndigheter tok.

4.1 Norges forsvar og de fredsbevarende operasjoner under Koreakrigen

4.1.1 Fredsbevarende operasjoner

Norske regjeringer har lenge ønsket å fremstille Norge som en fredsnasjon. Norge har i stor grad tatt del i de forente nasjoner fredsbevarende operasjoner og har nok en sikrere rolle i verdensbildet nå enn når Koreakrigen brøt ut. Oberstløytnant Rolf Kristiansen skrev i boken «Norsk militær innsats for de forente nasjoner (1949-1970)» at «Norges forsvar skal trygge freden. Hvis freden brytes av andre, skal vårt forsvar med våpen i hånd verge landet.»¹⁰⁰ Han formidler at dette var det norske forsvarets mål i etterkrigstiden. Disse målene ble satt av de politiske myndighetene, og ble de grunnleggende retningslinjene for utenrikspolitikken i Norge på denne tiden. Det vil si at dersom en konflikt oppstod en annen plass i verden, ønsket Norge å ta del i dette for å trygge freden. På en måte kunne det også bli sett på som utfordring for vårt land. Med tanke på utviklingen i verden, spesielt den teknologiske, er faren for spredning i en konflikt alltid underliggende.¹⁰¹ Denne utenrikspolitikken hadde altså et annet fokus enn nøytralitetspolitikken som Norge hadde fulgt siden 1905. Denne politikken var derfor helt fersk da Koreakrigen brøt ut.

Kristiansen hevder det er to grunnleggende årsaker til at Norge har tatt del i konflikter rundt i verden i etterkrigstiden, dette gjelder også deltakelsen i Koreakrigen. Han skriver at det er et ønske om å skape fredelige forhold mellom fremmede land og folk, med Norges humanitære tro som den største drivkraften. Den andre årsaken Kristiansen trekker frem handler om landets egen vinning. Norske myndigheter håpet at slikt arbeid og deltakelse ville skape et trygt og fredelig land å bo i.¹⁰² Her er nok den underliggende tanken at et land som fremmer fred og bidrar i fredelige sanksjoner ikke vil være like utsatt i en eventuell global konflikt.

---

¹⁰⁰ Kristiansen (1972) S.9

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Kristiansen (1972) S.9

Tidligere hadde tanken i utenrikspolitikken vært at å være en nøytral stat ville være det tryggeste for en så liten stat som Norge. Etter andre verdenskrig ble det tydelig at det ikke var tilfelle, dermed ble utenrikspolitikken endret. Kristiansen skriver at det først og fremst er den norske regjeringers tro på humanitær innsats som er drivkraften. Man vet med sikkerhet at norsk utenrikspolitikk endret seg på grunn av frykt for en ny invasjon, spesielt ettersom Norge grenset til stormakten Sovjetunionen. Sett i sammenheng med denne informasjonen, er det derfor grunn til å sette spørsmålsteget ved Kristiansens utsagn. Den største drivkraften vil sannsynlig være egen vinning, i samsvar til den tryggheten USA ga med sin støtte dersom det skulle være nødvendig.¹⁰³ Med tanke på den nye utenrikspolitikken, medlemskapet i FN og NATO, er det ikke svært overraskende at Norge tok del i FNs fredsbevarende operasjoner så tidlig i oppløpet. På bakgrunn av disse aspektene, ble det fort begynt å planlegge hvilken form den norske deltakelsen i Koreakrigen skulle få.¹⁰⁴

4.1.2 Resolusjon om Korea i Sikkerhetsrådet

Den 6. juli 1950 ble det holdt et møte på den norske delegasjonen i Sikkerhetsrådets kontor i New York.¹⁰⁵ Ettersom denne resolusjonen er et av de første og grunnleggende møtene som handlet om FNs bidrag i Korea, vil det være et svært passende sted å starte analysen. Møtet ble holdt for å behandle en ny resolusjon om situasjonen i Korea i sikkerhetsrådet og hvilket omfang FN-aksjonen skulle ha. De som var til stede under møtet var ambassadør Sunde som ledet møtet, ambassaderåd Stabell og presseattache Engen. Fra den amerikanske siden var ambassadør Austin og Gross til stede, fra britisk side var sir Gladwyn Jebb og sir Terence Shone, og Ambassadør og ambassaderåd Lacoste fra fransk side. Møtet ble holdt i tidsperioden etter Sovjet hadde bestemt seg for å boikotte sikkerhetsrådet og «Uniting for Peace» hadde blitt til. Norge var derfor et av de landene som fikk ta del i resolusjonen som omhandlet Korea i sikkerhetsrådet. Møtet begynte med at de nasjonene som eventuelt hadde tenkt å stemme imot resolusjonen la frem om grunnene og årsakene til at de eventuelt ønsket å stemme imot.¹⁰⁶ Deretter ble spørsmålet om hvem som skulle være forslagstiller for resolusjonen om å gripe inn i Korea stilt. Det ble deretter sagt fra Austin at:

---

¹⁰³ Kristiansen (1972) S.9

¹⁰⁴ Kristiansen (1972) S. 10

¹⁰⁵ RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 1

¹⁰⁶ Ibid.

«han var glad for å kunne si at ambassadør Sunde hadde meldt seg frivillig som forslagstiller selv. Jeg spurte han ikke om å gjøre det. Dette vil selvfølgelig være den beste løsning. Men jeg vil gjerne understreke at jeg ikke spurte ham.»¹⁰⁷

Den britiske representanten sir Gladwyn Jebb satt spørsmålsteget ved om Norge virkelig var villig til å gjøre det. Han uttrykte også at han ville bli overrasket om Norge ville tatt på seg det ansvaret, og at han ikke kunne forstå hvorfor Norge hadde et ønske om å være forslagsstiller. Austins svar på dette var kort og enkelt at «That's up to Norway».¹⁰⁸ Etter Austins raske replikk tilbake, var det ingen som sa eller kommenterte noe videre på det. Denne korte diskusjonen om hvem som skulle være forslagsstiller for resolusjonen foregikk for øvrig da de norske representantene hadde forlatt rommet for en viktig telefonsamtale. De var altså ikke til stede i rommet.¹⁰⁹ Måten Austin formidlet seg på gjør at det nesten ikke kan anses som et forslag eller et ønske, men mer som at dette allerede var bestemt. Austin legger også til i samtalen at: «Dette vil selvfølgelig være den beste løsning.»¹¹⁰

Austin påpekte at det var opp til Norge fordi den britiske representanten satte spørsmålsteget til at Norge hadde meldt seg frivillig som forslagsstiller. Austin avsluttet den diskusjonen kort med en kommentar som kan anses noe krass. En slik kommentar kan ha gjort at det ble vanskelig å kunne foreslå noe annet, spesielt med tanke på at USA hadde den ledende rolle i Koreakrigen. Her utøver altså Austin synlig makt, da det tydelig er en interessekonflikt mellom partene som er mulig å observere. På grunn av den posisjonen Austin hadde i rådet, hvilken posisjon USA hadde i krigen og den retorikken som ble tatt i bruk, vil det nok kunne fremstå som utfordrende og ubehagelig å starte en diskusjon i denne sammenhengen. Ut ifra denne samtalen kommer det ganske tydelig tegn om at Austin, en av de amerikanske representantene, så for seg og la frem at det var nettopp Norge som skal stå frem som forslagstilleren for resolusjonen i Korea. Hvilke grunner og årsaker han hadde for et slikt ønske er vanskelig å konstatere med sikkerhet. Med tanke på hvordan Lange fremstilte Norge, et land som har godt forhold til nabolandene og gode forbindelser både økonomisk og kulturelt, vil nok det være et godt grunnlag for at Austin ønsket Norge som forslagsstiller. Ikke bare foreslo Austin Norge som forslagsstiller, men han la også til at dette ville vært den beste løsningen. Det kan dermed tolkes som at Austin satt Norges pålitelighet som et land som ønsker fred høyt. På det grunnlaget at han ville ha Norge som forslagsstiller, tenkte han

---

¹⁰⁷ RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 2

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 2

¹¹⁰ Ibid.

trolig at andre nasjoner også anså Norge som en pålitelig nasjon som fremmet fred. På en måte vil et slikt ønske fra amerikansk hold bekrefte at Norge, allerede på denne tiden, hadde en viss type makt ovenfor resten av verden. Denne makten var bygget på det grunnlaget at Norge fremsto som et pålitelig land med fred i fokus. Dessuten fremsto de som et land med gode relasjoner til flere av landene i Europa, i tillegg til at mange så opp til Norges utenrikspolitikk. Dette er derfor et godt eksempel på norsk makt i utenrikspolitikken, da mest av alt en grunnleggende usynlig makt.¹¹¹

Tidligere i prosessen omkring Koreakrigen har FNs sikkerhetsråd støtt på problemer når det angår Sovjetunionen, spesielt med tanke på de ulikhetene USA og Sovjetunionen brakte inn. Under den overnevnte resolusjonen var det fortsatt en stor diskusjon hvorvidt Sovjetunionen skal ha en innflytelse eller ikke. Norge la frem et forslag om endringer i resolusjonens tekst. Den norske regjeringen foreslo en endring i teksten i form av å tilføye «Acting as an United Nations Agent».¹¹² Dette slo Austin bestemt og raskt ned på. Han mente et slik formulering ville være farlig med tanke på Sovjetunionen og at dette kunne risikere at Sovjetunionen fikk innflytelse på aksjonen i Korea. Han konstaterte deretter at kongressen aldri ville godta å stille amerikanske styrker der det var en mulighet for at Sovjetunionen kunne få innflytelse. Sunde argumenterte deretter at Sovjet ikke var en del av sikkerhetsrådet lenger. Sir Gladwynn responderte at det ikke var noen garanti på at det ikke ble en endring igjen og at Sovjetunionen kunne komme tilbake senere. Sunde spurte deretter om det var akseptabelt med formuleringen «Acting on the behalf of the United Nations». Dette ble heller ikke akseptert av de amerikanske representantene. Videre sa Austin at denne formuleringen også ville ødelegge hele effekten av en Enhetlig kommando.¹¹³ Flere av representantene fra de andre landene uttrykte deretter et ønske om at resolusjonen skulle ha teksten «under The United States» i seg. Dette forbauset den amerikanske representanten Austin, og han svarte til dette utsagnet at:

«Jeg er ytterst forbauset over den situasjonen som er oppstått. Den er en ganske annen enn den jeg ventet å finne her. Norge har jo frivillig erklært seg beredt til å fremsette resolusjonen, jeg er meget forbauset.»¹¹⁴

---

¹¹¹ Lange (1952) S.33

¹¹² RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 2

¹¹³ RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 3

¹¹⁴ RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 4

Da det kan virke som at flere av representantene i Sikkerhetsrådet var skremt av tanken på hvordan denne resolusjonen kunne påvirke deres forhold til stormakten Sovjetunionen. Norge prøvde to ganger å få igjennom forslaget om at de skulle stå bak USA i sin deltakelse. Det er grunn til å tro at disse forslagene ikke bare var på grunn av frykt for Sovjetunionen. De norske myndighetene ønsket nok å foreslå en slik endring i resolusjonen på bakgrunn av hvordan en slik fremstilling ville gjenspeile Norge som land i senere tid. Ut ifra dette møtereferatet kan det se ut som Norge ønsker å gjemme seg bak USA angående en deltakelse i Koreakrigen. Samtidig var USA redd for å stå til fult ansvar for resolusjonen. Frykten kom av muligheten til at Sovjetunionen skulle få innflytelse over deres kampstyrker og for at Sovjetunionen skulle vende tilbake til Sikkerhetsrådet.

Austin var tydelig opprørt over at de andre representantene ikke ønsket å stå frem eller ta på seg ansvaret som talsperson under den pågående resolusjonen. Likevel nevnte han kun Norge da han uttrykke sin frustrasjon over at ingen av de andre landene ønsket å være med å fremsette resolusjonen. En av Norges representanter, Sunde, som tidligere ikke var til stede da det ble nevnt at Norge skulle være fremsetter av resolusjonen første gangen, ble brydd av utsagnet til Austin. Sunde svarte Austin at Norge aldri hadde gitt et slikt utsagn, da dette ikke var diskutert med den norske regjeringen enda. Austin sa deretter at de ikke vil stå så sentralt i en slik resolusjon uten en forslagstiller. De britiske representantene sto deretter frem og sa at en slik posisjon ville være svært vanskelig for dem, og rettet seg deretter mot Norge igjen.¹¹⁵ Det ble ikke lagt frem noen grunn for britenes utsagn om at det ville være vanskelig for dem å være forslagsstiller. Muligens kan det være et snev av frykt ovenfor Sovjetunionen som gjorde det vanskelig å stå frem som forslagstiller, spesielt for en FN-aksjon like etter Sovjetunionen har boikottet sikkerhetsrådet. Det ville nok med ganske stor sannsynlighet også bli mottatt annerledes dersom Norge skulle stille forslag om å ta del i en krig i forhold til om Storbritannia hadde gjort dette. Mye av grunnen til det på dette tidspunktet ville nok være den bakgrunnen og det ryktet landet som sto som forslagstiller bar. Norge hadde på dette tidspunktet mest sannsynlig en bedre og sterkere pålitelighet når det kommer til fredsbevarende operasjoner i sammenheng med krig.

Etter litt diskusjon blir det så stilt spørsmål som omhandlet hvorvidt Norge la vekt på om FN sitt flagg skulle brukes av den norske delegasjon dersom de sto som forslagstiller. Norge svarte deretter at «ja vi legger sterk vekt på dette»¹¹⁶. Årsaken til at Norge la stor vekt på noe

---

¹¹⁵ RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 5

¹¹⁶ Ibid.

slikt, er antagelig den posisjonen det ville stilt Norge i dersom de bidro i krigen bak sitt eget flagg og ikke FN sitt. I denne perioden ville trolig den norske regjeringen være forsiktig med krigsdeltakelse for å ikke svekke det bildet de iherdig jobbet med å bygge opp av Norge som en fredsnasjon. Under Koreakrigen ønsket nok Norge å stå bak FN sitt flagg, da det vil være mer overbevisende og lettere å fortsatt kunne argumentere for deres fredelige mål og ståsted som fredsnasjon. Riktignok ville Norge bidra til FN, da Norge hadde stått frem som en nasjon som lovet å være aktiv og bidra i FN sine aksjoner. Avslutningsvis i møtet sto Stabell, representanten fra den norske ambassaderåden, frem og sa at de ville tilføye at den norske regjeringen fortsatt overveide spørsmålet om Norge kunne stå som forslagstiller. I denne situasjonen kan man med stor sannsynlighet anta at Norge følte seg dratt mellom å tilfredsstille USA og å stå for deres løfte om å være aktiv i FNs aksjoner. I tillegg var det trolig også usikkerhet rundt hvorvidt dette kunne skape en konflikt med Sovjetunionen og svekke deres bilde utad. Ut ifra den norske regjeringens tidligere utsagn kan man med sikkerhet argumentere for at Norge gjerne ønsket å ha gode relasjoner til alle landene rundt seg, selv om de nødvendigvis ikke støttet utenrikspolitikken innad i landet.¹¹⁷

Ut ifra dette møtet får man et tydelig bilde av dynamikken mellom landene i Sikkerhetsrådet. Man får et inntrykk av hvilket bilde andre politikere og ledere i Sikkerhetsrådet allerede hadde rukket å skape av hva slags land Norge var. Det kommer helt klart tydeligst frem at de amerikanske representantene ønsket å ha Norge som forslagstiller. Man får likevel et inntrykk at de andre representantene også ønsket Norge som forslagsstiller, selv om dette er noe mer skjult. Om Norge allerede hadde rykte og status som en fredsnasjon på denne tiden er vanskelig å stadfeste med sikkerhet. Det kan likevel sies med sikkerhet at Norge, igjennom sin attraksjon, hadde skapt en form for makt. Norge hadde igjennom sin utenrikspolitikk, da spesielt ved å vise hvor grunnleggende verdensfreden er, bygget opp usynlig makt.

4.1.3 Spørsmål om norske kampavdelinger i Koreakrigen

Vi vet med sikkerhet at Norge bidro med både tonnasje og feltsykehus under Koreakrigen. Det som mest sannsynlig kan anses som det vanskeligste spørsmålet for den norske regjeringen var nok likevel spørsmålet om å sende regulære norske kampavdelinger til fronten i krigen. Bare to dager etter krigen brøt ut, den 27. juni 1950, ble alle medlemslandene i FN spurt om å yte den assistansen som var nødvendig for å motstride angrepet fra Nord-Korea. Da Norge svarte FN ga de ingen uttrykk for at de hadde mulighet for å hjelpe til militært, men de svarte med at Norge kunne stille med en handelstonnasje. Trygve Lie sendte et nytt

---

¹¹⁷ RA/S-6171. Møtereferat 6. juli 1950, den norske delegasjonens kontor. S. 5-6

telegram til flere av FN-nasjonene den 13. juli. Lie etterspurte igjen væpnede styrker til Korea. I telegrammet Norge mottok takket Lie for tilbud om tonnasje, men lurte også på om Norge ikke kunne overveie å revurdere svaret sitt å sende væpnede styrker, spesielt landstridsstyrker.¹¹⁸ Telegrammet Lie sendte ut ble visstnok ikke diskutert med de andre medlemmene av sikkerhetsrådet. Dette initiativet kom derfor kun fra den amerikanske delegasjonen og Lie, som selv hadde mye med amerikanske toppbyråkrater å gjøre. Da flere andre medlemsland også følte på presset omkring militære styrker, ble ikke telegrammet så alt for godt tatt imot av flere av de vestlige medlemslandene. Trygve Lie forsvarte seg deretter med at han hadde diskutert utsendelsen av dette telegrammet på forhånd med Arne Sunde, presidenten av Sikkerhetsrådet. Dette førte til at den norske delegasjonen var nødt til å avlegge forklaring til flere av de andre medlemslandene om hvorvidt Sunde var innblandet i utsendingen av disse telegrammene. Sunde skal tidligere ha gitt uttrykk for at han var svært imot at Norge skulle sende militære styrker i krigen, selv om det så kun var symbolsk. Sunde hadde imidlertid aldeles ikke hadde tatt del i en slik diskusjon med Lie. Selv hadde nok Lie håpet at han skulle blitt hjulpet ut av den ubehagelige situasjonen han nå satt i, men den norske delegasjonen sto på ingen måte innenfor at Sunde hadde vært delaktig i en slik diskusjon. Norge nølte ikke med å svare på forespørselen om militære styrker enda en gang, og skrev tilbake at Norge ikke hadde stridende styrker til disposisjon.¹¹⁹

Her kan man også undres om situasjonen den norske delegasjonen ble satt i, hadde en medvirkende årsak til beslutningen om å ikke bidra militært. At Norge ga et så sterkt og kjapt nei til både å sende militære styrker selv, men også hvorvidt de var innblandet i utsendingen av telegrammet, kan sannsynlig også ha vært på grunn av symbolpolitikk. Vi vet at Norge ønsket å opparbeide seg makt og anerkjennelse ved å kunne bli sett på som en fredsnasjon. Om befolkningen da hadde sittet igjen med den minste tvil om hvorvidt Norge var innblandet i en slik hendelse eller ikke, kunne dette vært med på å svekke det bilde Norge ønsket å skape. Årsaken til at den norske delegasjonen avslo all innblanding i det som hadde med militærstyrker og ønske om å bidra militært å gjøre var trolig en symbolsk handling. Det gjorde det dermed tydelig for befolkningen hvilke holdninger den norske utenrikspolitikken bygger på, nemlig fredelige bidrag og løsninger.

Som nevnt var ambassadør Sunde svært imot at Norge skulle bidra med militære styrker, også om det kun var av symbolsk hensikt. Han formidlet derfor til UD at Norges plikt var å bidra

---

¹¹⁸ Pedersen (1991) S.14

¹¹⁹ Skogrand (1994) S.198

med den hjelpen som landet hadde mulighet til å beherske som land. Ifølge Einar Gerhardsens foredrag, om Norges forsvarsberedskap, som ble holdt den 25. august i 1950, hadde Norge ingen soldater å avse til kamp i Korea. Her argumenterte Gerhardsen for at Norge lå utsatt til med tanke på nabolandene i Østen under den kalde krigen, og dersom det skulle være behov måtte de ha disse styrkene tilgjengelige i landet.¹²⁰ Ut ifra uttalelsen til Gerhardsen var det ikke et symbolpolitisk valg av Norge å ikke sende soldater til Korea, men på grunn av strategiske forhold. En slik uttalelse kan ha vært for å kunne tilfredsstille både den norske befolkningen og amerikanerne. En slik uttalelse fikk nok den norske befolkningen til å bli betrygget om at det var hjemlandet som var høyeste prioritet. I tillegg ville det nok være vanskelig for amerikanerne å komme med et motargument for å ta vekk de nasjonale styrkene dersom det kunne blitt et større behov hjemme i Norge. De norske myndighetene var derimot positive til at nordmenn deltok i krigen dersom det ble opprettet en frivillig enhet underlagt felleskommandoen og det ikke ble tatt i bruk de styrkene de hadde behov for å ha i landet selv.¹²¹

Charles Ulrick Bay, som var USAs ambassadør i Norge, var svært positiv til det å sende norske soldater i krigen for å kjempe på amerikanernes side. Personalet i den amerikanske ambassaden ga uttrykk for at dersom Norge skulle bidra med soldater i krigen, måtte et slikt forslag nå komme fra de norske myndighetene på egenhånd. Det kom av det sterke presset som Norge allerede var utsatt for. Bay selv uttrykte at «the propaganda value» som ville forekomme dersom nordmenn støttet amerikanere i krigen, var store dersom et slik bidrag ble gjort nå. Han mente også at det ikke ville få samme betydning og oppmerksomhet om det forekom ved en senere anledning.¹²² Det kan se ut til at Bay prøvde å «lokke» norske myndigheter til å sende tropper til Korea, da dette ville hatt en stor verdi hvis det skjedde så fort som mulig. Det at det ikke vil få samme oppmerksomhet ved en senere anledning er det nok mye sannhet i. Sett at Norge hadde valgt å sende soldater så tidlig i en krig, uten å ha en god oversikt over omfanget eller tidsperspektivet til krigen, hadde det med stor sannsynlighet blitt sett på som en veldig lojalitet til USA. Hvem Bay mente det ville vært mest gunstig for, er litt vanskelig å si. Likevel kan det virke som han først og fremst tenker på hvordan det ville se ut for resten av verden dersom Norge støttet amerikanske styrker. Det har nok også sammenheng med den usynlige makten Norge har bygget opp til nå. Tanken bak uttalelsen «the propaganda value», hadde nok som bakgrunn i at Norge, et lite land som lenge hadde

---

¹²⁰ Pedersen (1991) S.15

¹²¹ Skogrand (1994) S.199

¹²² Skogrand (1994) S.200

hatt en nøytralitetspolitikk, støttet USA med militære styrker. Et slikt bidrag kunne dermed vært med på å påvirke andre land til å ta lettere på et slikt bidrag selv. Lange gjorde det imidlertid klart for Bay at til tross for den propagandaverdien det ville hatt, var det fysisk ikke mulig for Norge å sende erfarne og øvede soldater til Korea på dette tidspunktet. Dette var også den siste offentlige uttalelsen som angikk spørsmålet om norske soldater i Korea.¹²³

Som vi har sett til nå er den gjennomgående årsaken til at Norge ikke ønsket å sende soldater til Korea, at det ikke var fysisk mulig for Norge å kunne gjennomføre et slikt bidrag. Det at den norske regjeringen svarte på anmodningen om soldater så raskt, kan tilsa at det var høy grad av enighet om at Norge ikke hadde kapasitet til å bidra militært i Korea. En annen årsak var nok også at Norge enda holdt på med gjenoppbyggingen av sitt eget forsvar etter den tyske okkupasjonen som kun var fem år tidligere. Norge kan nok også ha vært redd for at en ny verdenskrig kunne bryte ut med tanke på den spente situasjonen mellom kommunismen og kapitalismen. Dermed følte de det tryggere dersom det norske forsvaret var i nær disposisjon. Dessuten hadde Norge også en hel brigade med støtteavdelinger som på denne tiden var utplassert i Tyskland. Et alternativ kunne være å sende frivillige eller vernepliktige til Korea, i og med at de ikke hadde profesjonelle enheter tilgjengelig. På mange plan ville nok ikke dette vært verken forsvarlig eller politisk gunstig av Norge. Sannsynligheten for at en slik tropp ville gjort særlig nytte for seg var svært liten, som følge av mangel på erfaring i tillegg til store klima og miljøendringer. Sist, men ikke minst ville en slik operasjon, om det så var forsvarets sanitet eller en frivillig tropp bli svært dyrt å sende ned. Det økonomiske argumentet gjelder også ammunisjon og forsyninger som måtte blitt sendt i tillegg. Videre ville det nok heller ikke styrket bilde av Norge som fredsnasjon å sende uerfarne unge frivillige soldater ut i en krig, til en ukjent plass så langt unna hjemlandet sitt. På mange områder ville nok et slikt bidrag, fra et politisk ståsted, svekket bildet som fredsnasjon mer enn det ville utrettet noe godt. Norge ga et tydelig og klart nei om militære styrker, og slik ble det, i hvert fall ut ifra litteraturen og det arkivmaterielle som har blitt tatt i bruk i denne oppgaven.¹²⁴

4.2 Det norske feltsykehuset blir til

Røde Kors viste tidlig interesse for å gjøre hjelpearbeid i Korea og forsikre om at staten kom til å bidra i Korea. Erling Steen, presidenten for Røde Kors, tok tidlig opp diskusjonen for bidragsmuligheter i Korea. I august 1950 møtte han Rasmus Skylstad, som da hadde stillingen

---

¹²³ Skogrand (1994) S.200

¹²⁴ Skogrand (1994) S.203-204

som utenriksråd, for å diskutere hvilke muligheter de hadde. Det ble under denne konferansen bestemt at Norge skulle hjelpe krigens ofre og flyktninger. Det ble deretter sagt at et slikt bidrag ville utenriksministeren Hallvard Lange først ta opp da han var tilbake fra New York i oktober.¹²⁵ Både Sverige og Danmark hadde allerede stasjonert seg med sykehus i Korea på dette tidspunktet. Sverige hadde et sykehus i Pusan (skrives nå Busan), helt på spissen av Sør-Korea og Danmark hadde sendt et hospitalskip som lå ved kysten av Korea.¹²⁶ Røde kors var ivrige etter å starte arbeidet, og flere pressemeldinger formidlet stadig om nøden blant sivilbefolkningen i Korea. Røde Kors følte at de snarest mulig måtte foreta seg en form for hjelp og bidrag til flykningene og de sivile. Røde Kors sendte derfor en båtlast til Korea med hjelpende midler til flyktningene.¹²⁷ Det at Røde Kors ble utålmodig da det kom flere pressemeldinger om humanitær nød, var nok den største drivkraften til at de ville handle raskt og gjøre det de kunne for å hjelpe. Likevel var det trolig et snev av politiske hensikter bak denne iveren også. De skandinaviske nabolandene hadde allerede satt i gang med sitt bidrag i tillegg til at det var stort behov hjelp på flykningsfronten, ettersom både det svenske og danske sykehuset var av militær art. Lederne av Røde Kors var nok redde for at dette skulle sette Norge i et dårlig lys. De norske planene ble satt på vent frem til oktober. Sverige og Danmark hadde allerede etablert sykehus i Korea. Det er derfor forståelig at Røde Kors og Regjeringen følte et behov for å «redde» sitt ansikt og rykte utad. Båtlasten til Korea ble nok trolig sendt av gårde både av hensyn til hvordan situasjonen var i Korea, men også for å vise at Norge også ønsket å yte bistand.¹²⁸ Da Lange var tilbake fra New York i midten av oktober, ble spørsmålet om norsk flyktningleir i Korea gjenopptatt. På dette tidspunktet i krigen uttalte Regjeringen seg om at det kunne se ut til at det skulle bli en rask og eneveldig seier for FN-styrkene. De vurderte derfor å sende en norsk militæravdeling til Korea etter krigens slutt for å yte bistand til gjenoppbyggingen av landet. Regjeringen understreket at dette var hovedårsaken til at forslaget om norsk flyktninghjelp ikke hadde blitt diskutert før nå.¹²⁹

Den 29. desember 1950 ble Steen igjen kontaktet av utenriksråd Rasmus Skylstad om de ville vurdere å heller sende ned et sykehus ment til de stridene styrkene, istedenfor en administrasjon for en flyktningleir. På denne tiden hadde nylig Uniting for Peace blitt godkjent, og frykten for innflytelse fra Sovjetunionen var nok dermed svekket betydelig.

---

¹²⁵ Skogrand (1994) S.145-146

¹²⁶ Skogrand (1994) S. 156

¹²⁷ Skogrand (1994) S.145-146

¹²⁸ Skogrand (1994) S.146

¹²⁹ Skogrand (1994) S. 151

Under denne konferansen ble det nevnt fra amerikansk hold at de ikke så noen behov for ekstra humanitær hjelp for øyeblikket. De ville heller sett og akseptert et feltsykehus til hjelp i den militære aksjonen. Det ble deretter sett på kostnadene til et sykehus av samme omfang som svenskene hadde satt opp. Helt i starten av året 1951 ble det dermed klart at Norge skulle sette opp et feltsykehus etter den amerikanske MASH-modellen.¹³⁰ Departementet gikk med på et slik bidrag, med den forutsetningen at sykehuset skulle administreres fra Røde Kors og ikke igjennom Forsvarets sanitet. Den 2. februar ble det meddelt at det norske bidrag til Koreakrigen nå gikk fra en humanitær flyktningleir og hjelp til gjenoppbyggingen av Korea, til et feltlasarett.¹³¹ At dette bidrag nå ble ansett som militært og ikke lenger kunne bli sett på som et humanitært bidrag, gjorde departementet bekymret. Lange skrev dermed en håndskreven kommentar der han understreket at enda det var feltlasarett, kunne feltsykehuset blitt sett på som et bidrag til FNs aksjon mot aggresjonen i Korea, og at det ble gjort som et tillegg til skipstonnasjen.¹³² Utenriksdepartementet sørget for å gjøre det veldig klart at en slik støtte var et bidrag til FNs aksjon i Korea. Årsaken var nok fordi et sykehus kunne bli ansett som humanitærhjelp. Det ble også gjort veldig tydelig at dette bidraget skulle være et tillegg til skipstonnasjen som allerede hadde blitt stilt til disposisjon, som imidlertid også var igjennom en FN aksjon.¹³³

Da det ble sendt klarsignal om at det norske feltsykehuset skulle settes i gang, startet arbeidet rundt oppreisningen umiddelbart. I begynnelsen av mars 1951 ble det sendt to representanter fra Røde Kors til Frankfurt for å få en bedre oversikt over de amerikanske sanitetsartiklene som skulle bli brukt i sykehuset. Like etter ble det norske feltsykehusets administrasjonskontor opprettet. Det fikk det offisielle navnet «Norsk feltsykehus til Korea». Administrasjonskontoret ble deretter mest kjent under navnet «Koreakontoret». Her var det major Alf Volckmar som satt som sjef, mens major Hans Sollie ble ansatt som administrasjonssjef for feltsykehuset. Det skulle også verves helsepersonell til å jobbe i sykehuset. Røde Kors jobbet tett med Forsvarets sanitet når det kom til utvelgelse av medisinsk personell, til tross for at forsvarsdepartementet hele veien hadde nektet å anerkjenne sykehuset som et militært bidrag, eller som en militær avdeling.¹³⁴ I midten av april samme år reiste de to legene Ole Christian Eger og Bernhard Paus til Japan og Korea før

---

¹³⁰ Pedersen (1991) S.35

¹³¹ Pedersen (1991) S.36

¹³² Skogrand (1994) S. 151

¹³³ Pedersen (1991) S.36

¹³⁴ Skogrand (1994) S.169

de andre. De reiste tidligere for å sette seg inn i hvordan feltsykehus av typen MASH fungerte i praksis, og for å legge til rette de praktiske forholdene for det norske personellet som snart skulle komme etter dem. I tillegg til Eger og Paus var det Carl Semb som ble den norske regjeringens representant og skulle sørge for at feltsykehusets start gikk etter planen. Semb dro først innom Washington for å avklare og forhandle både med amerikanske myndigheter og FN-myndighetene om planen for etableringen av det norske feltsykehuset, før han dro videre til Japan.¹³⁵ Ikke lang tid etter at Semb kom til Japan, ankom den første puljen med personell fra Norge. Etter en ukes tid var hele det norske personalet på plass, de utgjorde til sammen 83 personer.¹³⁶ Det kan virke som at Norge hadde svært lite ekspertise innenfor dette feltet fra før av. To overleger dro ned tidligere for å sette seg inn i ting før resten, og tre personer var ansvarlig for at feltsykehuset skulle gå etter planen.¹³⁷ Sykehuset var formelt operativt den 19. juli 1951.¹³⁸

De siste administrative bestemmelsene angående feltsykehuset ble tatt under oppholdet i Japan, disse bestemmelsene plasserte da feltsykehuset som en militær avdeling. Det ble også bestemt på forhånd at personalet på feltsykehuset skulle bære amerikanske uniformer. Argumentet for en slik ordning var at de norske uniformene nok ble for varme og ikke egnet seg i det klimaet som var i Japan og Korea. Det ble også bestemt at de skulle bruke amerikanske distinksjoner, dette begrunnet ledelsen med at det var av praktiske hensyn. De bestilte våpen og alt personell, også sykesøstre, fikk våpenopplæring på både pistol og karabin. Dette ville ikke sykehuslederen at skulle snakkes høyt om, og Sollie skrev i et brev til Volckmar at «det er kanskje best at det hjemme blir snakket minst mulig om».¹³⁹ Dersom det hadde kommet ut at alle de ansatte ved feltsykehuset fikk våpenopplæring, ville det trolig svekket det omdømmet og den attraktiviteten Norge hadde bygget opp som fredsnasjon. Det ble jobbet iherdig for å fremme at denne bistanden kun var for å beskytte freden. Våpenopplæring og våpenbæring ville ikke blitt assosiert som et bidrag på å skape fred. Dette er et godt eksempel på hvordan Norge ønsket minst mulig snakk om et militært bidrag og bruk av våpen, da Norge hele veien vil etterstrebe og bygge opp et godt rykte som en fredelig stat. Det viser også bruk av skjult makt, da det er bevisst kontroll av informasjon som blir delt for å opprettholde et visst bilde. I tillegg kan man da også sette spørsmålsteget ved hvor

---

¹³⁵ RA/RAFA – Med feltsykehuset til Korea. Forsvarets krigshistoriske avdeling. S.3

¹³⁶ Skogrand (1994) S.171

¹³⁷ Pedersen (1991) S.40-41

¹³⁸ RA/RAFA – Med feltsykehuset til Korea. Forsvarets krigshistoriske avdeling. S. 2-3

¹³⁹ Skogrand (1994) S.172

upraktisk det faktisk ville vært med norske distinksjoner fremfor amerikanske. Grunnen til at det ble slik ordning kan ha vært for at den norske ledelsen i sykehuset ikke ønsket at det skulle komme så tydelig frem at dette var en norsk militær operasjon. Det kan også være de visste amerikanerne ville satt pris på at de fullstendig la seg under det amerikanske operative systemet og la seg helt ved fronten i krigen. I så fall vil det være med på å vise at nordmennene hadde velvilje ovenfor amerikanerne.

Selv om det nå skulle være et militært bidrag ser det også ut til at den norske regjeringen ville ha det klart og tydelig frem at dette ville være et feltlasarett som var organisert av Røde Kors, som et videre bidrag i FN-aksjonen. Norge hadde allerede en tonnasje underlagt en slik politisk forklaring, og det ville nok derfor ikke virke så merkverdig at bidraget ble tillagt samme kategori. Det mest naturlige ville vært at det var Forsvarets sanitet som stod for organiseringen av feltsykehuset, da det var et militært norsk bidrag. Uansett hvordan man ville lagt det frem, kunne et militært sykehus overhodet ikke bli regnet eller tiltales som verken ren humanitærhjelp eller noen form for gjenreisningshjelp. Da det norske bidraget ikke kunne anses som humanitært lenger uttrykte departementet bekymring over dette. Årsaken til det er nok i stor grad på grunn av hvordan de ønsket at Norge som nasjon skulle fremstå under og i etterkant av krigen, nemlig som en fredsnasjon.¹⁴⁰ Ut ifra funnene er det svært få andre årsaker som ville vært av betydning og som ellers ville lagt tvil over å stå frem med et militært feltsykehus. Det kan altså virke som at regjeringen tenkte at det passet bedre å bygge på bildet som en fredsnasjon ved å sende et sykehus istedenfor soldater. Dette til tross for at begge bidragene ville vært et militært bidrag.

At Norge ønsker å både kunne stå frem som en fredsnasjon, men også å tilfredsstille de amerikanske behovene, kommer tydelig frem da den norske bistanden i Koreakrigen ble vurdert og diskutert. Det kommer også tydelig frem at Norge ønsker å prestere og absolutt ikke ønsker å være dårligere enn de andre bidragslandene, spesielt Sverige. Dette har nok rett og slett mest med å gjøre at de skandinaviske landene til en viss grad hadde et felles rykte. Det kan dermed være det ble forventet at Norge til en viss grad skulle leve opp til de andre skandinaviske landene. I tillegg ville det nok blitt sett på som meget merkverdig dersom Sverige, som ikke var medlem av NATO, sendte et militært bidrag, men ikke Norge. Dette er imidlertid kun spekulasjon og derfor ikke mulig å fastslå med sikkerhet på noen måte. Det var likevel først når det kom fra amerikansk hold at regjeringen tok en fullstendig beslutning om å

---

¹⁴⁰ Skogrand (1994) S.173

endre planene rundt det norske bidraget. Her ser vi igjen den innvirkningen og makten USA har ovenfor Norge. Det å ha et godt forhold til USA og å tilfredsstille deres ønsker ble i stor grad prioritert.

4.3 Det norske forsvaret i Korea

4.3.1 Et nytt spørsmål om militære styrker til Koreakrigen

Våren og sommeren 1951 holdt krigen enda på og den hadde nå vart mye lenger enn FN først hadde regnet med. FN-soldatene begynte å bli svært slitne og utmattede. I tillegg var også flere av soldatene skadet og behovet for å avlaste soldatene med nye, friske og opplagte soldater ble større og større. Det ble derfor bestemt av State Department i juni at det skulle sendes ut en ny forespørsel om militære styrker til Korea for å kunne bytte ut og styrke troppene som allerede var der. Det hadde egentlig blitt enighet fra tidligere om at NATO-landene ikke skulle bli utsatt for mer press når det kom til å bidra med militære styrker. Det ble likevel bestemt at de to NATO-landene som enda ikke hadde bidratt med militære styrker skulle også bli inkludert i den nye anmodningen. Dette gjaldt altså Norge og Danmark.¹⁴¹

Den nye anmodningen om FN-styrker ble levert den 22.juli 1951. Danmark var svært positiv til et stridende militært bidrag denne gangen og satte i gang med planleggingen om å få til et skandinavisk samarbeid snarest. Denne gangen ble det ikke en tydelig avvisning fra Norge sin side. De var ikke like positive som Danmark var, men de ga ikke et nei umiddelbart heller. Det var likevel noe annet som medførte at Norge holdt en del tilbake på å sende militære styrker denne gangen. Dagen etter anmodningen om flere FN-styrker ble sendt, kom det forespørsel fra Sovjetunionens FN-ambassadør, Jacob Malik, om at de ønsket å innlede fredsforhandlinger i Korea. Man kan ikke si med sikkerhet at det var denne anmodningen som var årsaken til Sovjetunionens ønske om fredshandlinger, men Malik sitt forslag satt likevel en stopper for utvidelsen av FN-troppene før det hadde blitt bestemt noe en gang for alle, i hvert fall for Norges del. Det er ikke til å legge skjul på at mange av FN-landene hadde følt på både presset og forpliktelsen om å sende styrker til Korea dersom Malik sitt forslag ikke hadde kommet så tett på anmodningen om å sende flere styrker til Korea. Det er også sannsynlig at flere i hvert fall hadde vist en interesse og velvilje denne gangen. Det ble ønsket at de skandinaviske landene skulle sende en felles avdeling med styrker til Korea, her var det spesielt Danmark som stod innenfor drivkraften i en slik ordning. Etter Maliks tale om fredsforhandlinger ble det tydelig fra Sverige sitt standpunkt at dette var noe de ikke ønsket å ta del i. Norge og Danmark hadde en tilsynelatende positiv holdning til dette, men med tanke

---

¹⁴¹ Skogrand (1994) S.204

på den nye informasjonen som nå var kommet, ville de avvente. Amerikanerne viste forståelse for det og ville heller ha en utsettelse av svaret enn et fullstendig, men negativt svar.¹⁴²

Antageligvis følte ikke Sverige på det samme presset og forpliktelse om et stridende militært bidrag, da de ikke er medlem av NATO. At Sverige ikke følte på det samme presset, er nok trolig årsaken til en såpass stor splittelse mellom de skandinaviske landene seg imellom.

Som tidligere var Trygve Lie fortsatt svært positiv til å sende skandinaviske tropper til Korea. Det kan se ut til at han iherdig forsøkte å få til dette fortsatt, noe som kan ha vært med på å skape enda mer press på de norske myndigheter om militære styrker til Korea. Det ble derfor til slutt konkludert med at det skulle bli tatt opp i Regjeringen om det lot seg gjøre å stille med en skandinavisk tropp. Et slikt bidrag ble imidlertid fort avskrevet da det ble forstått at svenskene ikke var åpne for å drøfte et slikt forslag i det hele tatt. Da militære styrker enda en gang ble tatt opp i den norske regjeringen, ble det nevnt at et slikt bidrag ville svekke den oppbyggingen av forsvaret de hadde håpet på å ha til rådighet her hjemme i Norge.

Forsvarsminister Hauge skrev at på tross av det behovet som var her hjemme, kunne det bli nødvendig å møte de ulempene et slikt bidrag kunne medføre, dersom det ble ansett som et sterkt politisk bidrag. Det kan dermed se ut til i dette tilfellet at det ville bli lagt større vekt på å imøtekomme ønsket til USA og bygge opp et sterkt politisk bilde av Norge, enn hensynet til forsvaret hjemme i Norge.¹⁴³

4.3.2 Overføringen fra Utenriksdepartementet til Forsvarsdepartementet

Feltsykehuset var fra 19. juli 1951 i full drift og Norges Røde Kors hadde virkelig fått til noe bra. De hadde god grunn til å være fornøyde med den innsatsen de hadde lagt ned. Norge hadde flere ganger fått etterspørsel fra amerikansk hold om å sende militære kampstyrker til Korea, selv etter feltsykehuset var etablert. Senest i slutten av juni var Norge under sterkt press om å sende kampstyrker til Korea. På et møte hos forsvarsminister Jens Christian Hauge i august 1951 uttrykte Hauge at forsvarsdepartementet nå burde ta over ansvaret for sykehuset. Det var i utgangspunktet Utenriksdepartementet som hadde ansvaret for sykehuset. På dette møtet var blant annet utenriksminister Halvard Lange, kirurg og medansvarlig for feltsykehuset Carl Semb og generalsekretær i Røde Kors Sten Florelius til stede. Hauge la mye vekt på at årsaken til at han i det hele tatt foreslo en slik omorganisering kun var med den hensikt å lette på presset om norsk militært bidrag fra amerikansk side.¹⁴⁴

---

¹⁴² Skogrand (1994) S. 213

¹⁴³ Skogrand (1994) S. 213

¹⁴⁴ Skogrand (1994) S.177

Hauge håpet dermed at de skulle slippe å sende kampstyrker til frontlinjen i Korea. Hauge hadde nok et ønske om at dersom det var styrker som allerede var utnevnt som militære norske styrker ved frontlinjen, altså det norske feltsykehuset, kunne dette være et holdbart argument også for å slippe å sende stridende styrker til frontlinjen. Hauge fulgte opp denne begrunnelsen med at feltsykehuset ikke hadde vært et tydelig militært bidrag frem til nå.¹⁴⁵ Det kan virke som Hauges tanke var at ettersom Røde Kors, en humanitær organisasjon, hadde hovedansvaret, hadde det ikke blitt anerkjent som et militært bidrag. I tillegg hadde det også blitt lagt frem ganske tydelig at sykehuset var et bidrag til en FN-aksjon.

Forsvarsministerens forslag ble ikke godt mottatt av generalsekretæren i Røde Kors, Sten Florelius. Florelius protesterte på fremleggelsen til Hauge om at det til nå ikke er tydelig lagt frem at feltsykehuset var en militær oppsetting. Florelius mente at selv om den opprinnelige planen med Røde Kors hadde vært et humanitært bidrag, var det nå ingen tvil om at feltsykehuset kunne blitt sett på som et bidrag til selve krigføringen og dermed kalles et militært bidrag på bakgrunn av dette. Her fikk han støtte fra Halvard Lange. Likevel argumenterte Hauge fortsatt med at folk flest ikke så på dette bidraget som et militært bidrag. Dette argumentet brukte han også for å understreke at han mente forsvaret nå burde ta over formalitetene omkring sykehuset.¹⁴⁶ Skogrand's tolkning av disse notatene var at Florelius ikke fant argumentene til Hauge overbevisende i det hele tatt. Skogrand skriver deretter at Florelius uttrykker i sine private notater at drivet for å overføre ansvaret til forsvaret var et helt annet enn forsvarsministeren opprinnelig ga uttrykk for. Florelius skal ha antydning at årsaken til at de nå ønsket å endre de formelle tilknytningene til sykehuset, var i sammenheng med at sykehuset hadde blitt en suksess. Florelius mente at Hauge ville legge det frem slik at Forsvarsdepartementet også kunne formidle at de hadde vært en del av den voksende suksessen til sykehuset.¹⁴⁷ På en side kan man forstå Florelius' ståsted da han nok følte at noen prøvde å ta æren for noe Røde Kors hadde jobbet godt og hardt for å få til. Likevel var nok de motivene han presenterte da han argumenterte for at Forsvarets sanitet skulle overta NORMASH for å senke trykket fra USA, en realitet. Med tanke på at Norge faktisk var under et veldig stort press fra USA om militære styrker i krigen, er det liten grunn til å tro at Hauge hadde andre motiver ved en overføring av det formelle ansvaret.

---

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Skogrand (1994) S.177

¹⁴⁷ Skogrand (1994) S.178

Omsider ble det bestemt at Forsvarsdepartementet skulle ta over det offisielle ansvaret for feltsykehuset. Dette ble gjort i forbindelse med kontingentskiftet etter første halvår. Det kongelige utenriksdepartementet mottok et brev fra Finn Backer, sekretær i Justisdepartementet, som omhandlet de usikkerhetene som hadde rådet rundt hvorvidt personalet på NORMASH skulle bli betraktet som militært eller ikke. I brevet skrev Backer at det norske feltsykehuset vil være representert av Røde Kors frem til 1. november 1951. Han presiserer at etter denne datoen vil sykehuset være underlagt Forsvarets sanitet og personellet vil dermed bli betraktet som militært personell. Avslutningsvis i brevet blir det beklaget for at det har rådet tvil om hvilken status sykehuset skulle være underlagt.¹⁴⁸ 1. november 1951 ble den offisielle datoen for overtakelsen og dette skjedde problemfritt. Koreakontoret, som var opprettet av Røde Kors, ble også overtatt av Forsvarets sanitet.¹⁴⁹ Etter overføringen skjedde det ingen store endringer i hvordan sykehuset i Korea var driftet, utenom at noen i personellet nå fikk militære grader innenfor Forsvarets sanitet. Denne endringer gjorde at de fra tid til annen bar norske uniformer og distinksjoner. De ble som regel bare brukt ved noen få anledninger, som for eksempel ved oppdrag der de skulle presentere hvordan det gikk på sykehuset. Utenom unntak som dette, bar alt personell fortsatt de amerikanske uniformene, slik som i begynnelsen.¹⁵⁰

Ønsket og forslaget til Hauge om å overføre sykehuset fra Utenriksdepartementet til Forsvarets sanitet gjenspeiler igjen et iherdig forsøk av Regjeringen for å unnvære å sende soldater til frontlinjen i Korea. Det er nok flere årsaker til det, en av begrunnelsene Norge gjentatte ganger kom med var at de rett og slett ikke hadde kapasitet til et slikt militært bidrag. Likevel ble sannsynligvis hvordan Norge ønsket å fremstille seg som nasjon i krig også en årsak som ble tatt med i beregningen. Selv om sykehuset stod som et offisielt militært bidrag ved frontlinjen, var det fortsatt mulighet for å argumentere for at dette var fredsbevarende styrker, da et sykehus assosieres med noe humanitært. Det ville med stor sannsynlighet vært vanskeligere for Norge å komme med samme forklaring med et stridene militært bidrag ved frontlinjen. Selv om det ikke var noen betydelig forskjell på hvordan gjennomføringen av NORMASH fungerte i praksis, følte nok den norske regjeringen at det var et nødvendig bytte. De ønsket tilsynelatende å ha den gode alliansen og relasjonen til stormakten USA, som igjen ønsket et militært bidrag. I tillegg hadde USA en ledende rolle i denne krigen, som igjen gjorde at de fikk mye makt. Her møtte partene altså en tydelig konflikt mellom interesse og

---

¹⁴⁸ RA/S-2416, Kopi av brev til delegasjonen i Tokyo: det kongelige utenriksdepartementet.

¹⁴⁹ RA/RAFA – Med feltsykehuset til Korea. Forsvarets krigshistoriske avdeling. S.22

¹⁵⁰ Skogrand (1994) S.175

verdier. Overføringen av sykehuset fra Utenriksdepartementet til Forsvarets sanitet ser ut til å være først og fremst for å rette seg etter USA sine ønsker. Den norske regjeringen ønsket å unngå å sende et bidrag med noen form av militær art. Dersom det ble gjort i stor grad for å oppfylle USAs ønsker, kan det anses som at den norske regjeringen måtte bryte sine ønsker for å få dette oppfylt. Altså kan det se ut til at USA utøvde synlig makt over Norge. Norge som på denne tiden gjorde sitt beste for å skape et bilde som en fredsnasjon, var dermed satt i en vanskelig posisjon. Ved å ha et militært feltsykehus i krigen kunne de likevel argumentere for at de har militære styrker. I og med at NORMASH også var i frontlinjen av krigen, kunne de også argumentere for militær deltakelse i eller tett opp til krigen. Feltsykehuset endte med å bli en positiv affære for begge parter til tross for interessekonflikten. Den norske regjeringen stod bak et bidrag som ble lagt frem som fremragende. Norge oppfylte de krav det innebar å være en FN-nasjon, i tillegg til at de tilfredsstilte kravene fra amerikansk hold. Det norske feltsykehuset tilfredsstilte med andre ord de mest pressende politiske kravene.

4.4 Det norske feltsykehusets omtale og innsats

4.4.1 Kritikk av det norske feltsykehuset i *Morgenbladet*

Det norske feltsykehuset fikk en god del omtale i medier og bøker både under og etter krigen. Ragnar Wisløff Nilssen, en som jobbet tett med medisinsk og humanistisk hjelp under Koreakrigen, har skrevet boken *Med Røde Kors i Korea*. Han skriver selv at boken ikke er for å fortelle om store militære bidrag og krig, men at den er skrevet for å dele hvordan mennesker lider under en moderne krigs ødeleggelser. Han har skrevet om det som ble gjort for å forhindre nød, smerte, lidelse og sykdom i Korea under krigen. Han referer da til folkehelsen som den viktigste kampen i fronten.¹⁵¹ I boken nevner han da også det norske feltsykehuset og hvordan han selv oppfattet sykehuset. Han mente at det norske feltsykehuset hadde «representert Norge på en fremragende og ærefull måte.»¹⁵² Oberstløytnant Kristiansen skriver også at det norske feltsykehuset så ut til å ha vært meget effektiv. Kristiansen poengterer deretter at det har mottatt svært mye og god annerkjennelse for det arbeidet som ble utført. I tillegg mener han at det uten noen tvil representerte både Norge som land og det norske forsvaret på en berømmelig måte.¹⁵³

Selv om NORMASH har fått svært mange gode omtaler i litteratur og media, spesielt fra amerikanere i senere tid, fikk de ikke bare takk og hyllest heller. Den norske avisen

---

¹⁵¹ Nilssen (1952) S. 9

¹⁵² Nilssen (1952) S.171

¹⁵³ Kristiansen (1972) S. 44

Morgenbladet publiserte en artikkel som omhandlet forholdene rundt det norske feltsykehuset der overskriften var «Ikke bare rosverdige forhold ved det norske korea-hospitalet». Etterfulgt av «ingen velferd. Distinksjonsfeber -Total mangel på forståelse for publisitetens betydning – Strålende innsats av diakonene»¹⁵⁴. Redaktøren Henning Storm kritiserte, ut ifra overskriften og konteksten å bedømme, velferden på sykehuset, vanskeligheten for å skille på saker, i sammenheng med at det blir delt for lite av hva som foregår på sykehuset. Likevel avsluttet han overskriften med å anerkjenne innsatsen som ble gjort av diakonene, altså det kirkelige omsorgs- og sosialarbeidet. Storm skrev blant annet at det var for galt at det ble delt så lite informasjon om ekspedisjonen. Han la spesielt vekt på at dette var en offentlig ekspedisjon som skulle være med på å vise omverdenen at Norge oppfylte sine forpliktelser til FN etter beste evne. Det vil si at Norge skulle yte det de hadde mulighet og ressurser til i den hensikt at de var medlem av FN og hadde visse politiske forventninger i denne sammenheng. Deretter påpekte Storm at aldri før hadde en slik norsk ekspedisjon som foregikk i utlandet, vært så tausbelagt som denne.¹⁵⁵ Mye av årsaken til at han reagerte på lite publisitet var nok at det var forventet promotering av den første norske bistanden til FN. Feltsykehuset i Korea var en helt annen aksjon enn hva Norge hadde tatt del i tidligere. Når en slik forventet promotering uteble, satte nok dette spørsmålsteget ved om det var noe som prøvde å skjules, og i så fall hva det var som ble skjult. Dersom Regjeringen bestemte hva som ble delt og hva som ble holdt skjult, var dette for å ha en kontroll over informasjonen og mest sannsynlig for å få frem et spesifikt bilde til media.

Storm uttrykte deretter at det hadde blitt delt noe informasjon fra ekspedisjonen, men at dette hadde vært opplysninger uten betydning og som ikke hadde vært omfattende nok til å få et bilde eller en forståelse av hva som foregikk. Han avsluttet dette avsnittet med å skrive «[...]utenlandsk presse har ikke en gang anelse om nordmennenes eksistens i Korea.»¹⁵⁶ Videre skrev Storm at både danskene og svenskene hadde gjort stort ut av sitt bidrag, de hadde også jobbet med publisiteten rundt bidraget sitt og gjort det kjent. Videre la han til «[...] enda vårt feltsykehus ligger ved fronten».¹⁵⁷ Han la med det til at han selv ikke hadde noen tvil om at det norske feltsykehuset ville gjøre det godt, men at det dermed var svært ergerlig at

---

¹⁵⁴ RA/S-2416. Avisutklipp fra *Morgenbladet* vedlagt i et brev til den norske delagasjonen i Tokyo. 12.september 1951.

¹⁵⁵ RA/S-2416. Avisutklipp fra *Morgenbladet* vedlagt i et brev til den norske delagasjonen i Tokyo. 12.september 1951.

¹⁵⁶ RA/S-2416. Avisutklipp fra *Morgenbladet* vedlagt i et brev til den norske legasjonen i Tokyo. 12.september 1951.

¹⁵⁷ RA/S-2416. Avisutklipp fra *Morgenbladet* vedlagt i et brev til den norske legasjonen i Tokyo. 12.september 1951.

en slik innsats ikke skulle bli kjent for resten av verden. Artikkelen ble avsluttet med «Ola Nordmann behøver ikke alltid be om unnskyldning for at han er til».¹⁵⁸

Uten tvil kan man si at Storm var fortvilet og oppgitt over at det norske feltsykehuset ikke hadde blitt omtalt mer i media. Han ga tydelig uttrykk for at han ønsket at dette var noe hele verden burde vært klar over at Norge hadde fått til og bidratt med. Den første årsaken han nevnte som omhandlet en slik publisitet, var at han ville få frem at Norge gjorde det de hadde kapasitet til, for å kunne oppfylle de politiske pliktene knyttet til FN medlemskapet. Det var på denne tiden allerede blitt offentliggjort at Norge hadde blitt spurt om å sende militære styrker til Korea, men at det ikke var midler til et slikt bidrag. Det kan dermed virke som at Storm ønsket at resten av verden også skulle vite at Norge bidro med det de hadde mulighet til. En årsak til det kan være at den norske befolkningen var noe bekymret for at det skulle bli ytterligere press om å sende militære styrker til Korea, noe som høyst sannsynlig ville fått en stor del av den norske befolkningen til å bli reddet for hva som da kan skje i hjemlandet dersom konflikten ville spre seg.¹⁵⁹

Som regel når noe slikt blir omtalt i media, er ikke dette en mening som kun redaktøren har alene, men gjerne noe en større folkemengde kan kjenne seg igjen i eller bli inspirert av. En annen årsak som også nevnes, er at han synes det er svært ergerlig at det norske feltsykehuset og arbeiderne der ikke skulle fått noen form for anerkjennelse dersom det skulle bli en suksess. Det blir også lagt til at til tross for at det er det norske feltsykehuset, som er ved fronten, blir både svenskene og danskene sitt arbeid og engasjement omtalt mer i media. Det kan lage et bilde utenifra at resten av de skandinaviske landene bidro i større grad enn Norge, til tross for at nordmenn visste at det var det norske feltsykehuset som sto ved fronten.

Avslutningsvis kom han med en generalisering om at det norske folket ikke alltid behøver å si unnskyld for at man er til. Her understreket han et ønske om at Norge skulle fremme seg selv og sine bragder mer. Han la frem nordmennene som for beskjedene. Alt i alt kan det virke som han var mer irritert over at sykehuset ikke hadde fått nok omtale i media, fremfor hvordan velferden på sykehuset var. Velferden nevnes ellers kort i artikkelen og at dette var det mangel på hos befalet, som visstnok ikke var så flinke til å ta til seg råd fra amerikansk hold.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ Ibid.

¹⁵⁹ RA/S-2416. Avisutklipp fra Morgenbladet vedlagt i et brev til den norske delagasjonen i Tokyo. 12. september 1951.

¹⁶⁰ RA/S-2416. Avisutklipp fra Morgenbladet vedlagt i et brev til den norske legasjonen i Tokyo. 12. september 1951.

Det overnevnte avisutklippet ble sendt til ministeren i den norske legasjonen i Tokyo fra Obersten ved det norske feltsykehuset Herman Ramstad. Her formidlet oberst Ramstad at han var svært forbauset over at den kjente avisen *Morgenbladet* kunne skrive noe slikt uten å ha noe form for forståelse rundt avgjørelsene som var tatt. Ramstad skrev at han gjerne ønsket å bare la det fare, altså ikke gi noen svar på en slik artikkel og heller bare ignorere den, men at han likevel gjerne ville hatt en tilbakemelding på hva ministeren tenkte om saken. Han la til at alt var bra ved sykehuset og at han så for seg at det ble en travel tid fremover, men at det skulle gå veldig fint.¹⁶¹ Ministeren svarte kort og enkelt tilbake at denne artikkelen var «noe forferdelig sprøyt». Han skrev deretter at etter det kjennskapet han hadde til redaktøren Storm var han ikke overrasket over det, men mer forbauset over at *Morgenbladet* kunne finne på å publisere en slik artikkel. Han sa seg deretter enig i at artikkelen ikke fortjener noe form for svar eller oppmerksomhet, og at det var best å bare ignorere den.¹⁶² Til tross for at de norske myndighetene valgte å ikke engasjere seg i en slik artikkel, er denne artikkelen et betydelig funn da det sier noe om de generelle mistankene som rådet i samfunnet. Ut ifra denne artikkelen ser det ut til at det norske folket hadde fått lite innsyn i hva som faktisk foregikk i Korea. Ifølge Storm har det aldri rådet en slik taushet over et norsk bidrag i utlandet heller, som mest sannsynlig bygger opp til mer mistanke generelt i samfunnet.

4.4.2 Sykehusets omtale i amerikanske medier

I en amerikansk avis står overskriften «NORWEGIAN MASH». Innslaget har fått tildelt to fulle sider i avisen med store og mange bilder i tillegg til beskrivende tekst om hvordan det norske feltsykehuset opererte. De skrev om hvor fornøyde pasientene på feltsykehuset var og gir Norge ros for alle de frivillige som droppet jobben sin hjemme for å jobbe på feltsykehuset isteden. Det nevnes også at til tross for den nordatlantiske traktaten om å sende kampstyrker til Korea, holdt det norske sykehuset mer enn nok opp sin del av lasten. Da denne artikkelen ble skrevet i etterkant av spørsmålet om å sende norske soldater til Korea, kan dette virke som en form for beklagelse til den norske regjeringen for presset de ble utsatt for. Et slikt utsagn vil understreke at de ikke ønsket noe mer fra Norge, og at de var mer enn fornøyd med det Norge hadde bidratt med igjennom feltsykehuset.

De skrev også at “[...] the Norwegians are effusive in their praise of the U.N. fighting man.”¹⁶³ Altså at de nordmennene som jobbet på feltsykehuset ikke la skjul på hvor mye de så opp til

---

¹⁶¹ RA/S-2416. Brev til ministeren ved den norske legasjonen i Tokyo fra Oberst Herman Ramstad. 12. September, 1951.

¹⁶² RA/S-2416. Brev til Oberst Ramstad fra ministeren ved den norske legasjonen i Tokyo. 13. september 1951.

¹⁶³ RA/S- 2416. Norges feltsykehus i Korea, 02-05.1951-31.12.1951: Avisutklipp fra amerikansk avis

de soldatene som kjempet i krigen, og holdt heller ikke tilbake på anerkjennelsen av hvor modige de synes dem var. Nordmennene som ble intervjuet snakket også om at de hadde fått flere amerikanske venner.¹⁶⁴ Her skildres det at nordmennene så opp til de amerikanske soldatene og at nordmennene og amerikanere kom godt overens. Det er ingen grunn eller årsak til å tro at det verken var noe form for løgn eller usannheter i slike utsagn. Endog er det mulighet for at det var bakenforliggende årsaker til at nettopp dette blir skrevet om i avisen. Det styrket på en måte amerikanerne, som at de sto noe høyere, det vil si at de amerikanske soldatene ble sett opp til. Likevel er ikke det vanskelig å forstå heller, da en større andel av befolkningen trolig ville sett opp til en soldat sitt engasjement, arbeid og viljestyrke. Et slikt utsagn kan trolig også ha sammenheng med at det kan bidra til å styrke USAs legitimitet. Norge, som ble sett på som et fredelig land av mange nasjoner omkring i verden, bidro og så betydelig opp til amerikanerne. Dette vil igjen være et styrkende argument for den usynlige makten og attraksjonen Norge hadde.

Da det kun var tilgang på dette ene avisutklippet, og det ikke er noe datering, er det svært vanskelig å fastslå en spesifikk dato da denne artikkelen har blitt skrevet. Likevel kan man anta at det skjedde i tidsperioden mai – desember i året 1951, da det er denne perioden det er hentet fra i arkivmaterialet. Likevel ville det vært svært merkelig om Storm hadde skrevet en artikkel ene og alene som omhandlet for lite publisitet i media om en slik positiv artikkel allerede hadde blitt publisert i amerikanske medier. Etersom Storm sin artikkel ble publisert i august, vil det være mest naturlig å anta at den amerikanske artikkelen ble publisert innenfor tidsperioden september – desember. Med tanke på Storm sin artikkel i Morgenbladet, er det en stor kontrast til hvilken publisitet NORMASH fikk i ettertid. Spesielt med tanke på at den omtalen det har fått i utenlandske media, som Storm også uttrykte ergrelse over at ikke hadde blitt gjort. Da Storm skrev artikkelen hadde feltsykehuset kun vært operativt i noen måneder.¹⁶⁵ Det kan derfor tenkes at en av årsakene til at det ikke var så stor iver rundt publisitet var på grunn av at de ønsket å se hvordan det norske bidraget utspilte seg. Dersom det hadde vist seg å ikke bli en suksess, ville nok Røde Kors og den norske regjeringen satt igjen og følt seg noe pinlig berørt dersom de faktisk hadde «promotert» dette bidraget veldig. Om Storm sin artikkel hadde noe som helst påvirkning på hyppighet og dybden i publiseringen i senere tid, er vanskelig å si. Med tanke på at Norge ønsket å fremstille seg selv

---

¹⁶⁴ Ibid

¹⁶⁵ RA/S- 2416. Norges feltsykehus i Korea, 02-05.1951-31.12.1951: Avisutklipp fra amerikansk avis

som en fredsnasjon er det imidlertid vanskelig å tro at det ikke hadde fått noe større og detaljert publisitet når de med sikkerhet kunne legge frem feltsykehuset som en stor suksess.

4.5 Det norske feltsykehuset årene etter krigen tok slutt

Det ble sendt ut et brev den 22. august 1954 der avsenderen snakket om sitt perspektiv på det norske feltsykehuset i Korea. Da dette var en del av de dokumentene som var taushetsbelagte, blir ikke navn formidlet her. Likevel kan man forstå at det var personer av høy politisk rang, ut ifra hvordan brevet er skrevet, i tillegg til at avsenderen også skrev i brevet at de har tatt seg tiden i Seoul til å dra på visitter til alle de høyere militærpersoner som befinner seg der. Avsenderen av brevet har fulgt den norske ministeren i Japan på oppdrag tildelt fra Utenriksdepartementet. Den norske ministeren i Japan hadde fått klare instruksjoner fra utenriksdepartementet om å besøke det norske feltsykehuset i Korea, men også at han skulle «bringe på det rene» hvilken tilstand det norske feltsykehuset befant seg i. Avsenderen av brevet skrev også at det norske feltsykehuset var et enestående prosjekt på flere plan. Han påstod deretter at det norske prosjektet var så enestående at andre nasjoner så på det med forbauselse, han la deretter til «også amerikanerne»¹⁶⁶. En av årsakene til at USA blir spesifikt utpekt her er nok den validering Norge så ut til å ønske fra USA. Det var nok ingen tilfeldighet at anerkjennelsen har blitt skrevet slik som den har. Det legges ekstra trykk på at det norske bidraget var så godt gjennomført at amerikanerne også ble forbauset. At det på noen plan kan være vanskeligere å forbause amerikanerne vil det trolig også kunne argumenteres for her. Amerikanerne hadde nok mer erfaring med krigsbidrag og krigføring enn flere andre land. Likevel var det i dette tilfellet sannsynligvis for å understreke at amerikanerne var mer enn tilfreds med bidraget til Norge.

Om sykehuset skulle fortsette å driftes eller nedlegges etter krigen, var en diskusjon som pågikk siden våpenhvile ble erklært den 27. juli 1953. Årsaken til at det ble diskutert om feltsykehuset i det hele tatt skulle bli værende da krigen var over, var ettersom det kun ble etablert våpenhvile og ikke en fredsavtale mellom partene i krigen. Redselen for at krigen igjen kunne starte var derfor til stede. Ønsket om at FNs styrker skulle bli i Korea i beredskap var derfor stort. På en konferanse rett etter våpenhvilen ble det imidlertid bestemt til slutt at en nedleggelse rett etter våpenhvilen ikke ville være det mest gunstige på dette tidspunktet. Det ville blitt ansett som en uønsket svekkelse av beredskapen om krigen skulle bryte ut igjen og feltsykehuset hadde blitt nedlagt. Det var tross alt ingen fredsavtale, kun våpenhvile, og

---

¹⁶⁶ RA/S-2416. Brev sendt fra anonym til Carl Semb. 22. august 1954

sjansen for at krigen kunne bryte ut igjen var fortsatt til stede da man ikke visste hvor stabilt våpenhvilen var. I tillegg var det snakk om at det var flere av landene som hadde tatt del igjennom FN som stod i samme situasjon. Det kunne dermed bli upopulært å være det ene landet som trakk tilbake beredskapstjenesten.¹⁶⁷

Den daværende sjefen for feltsykehuset, oberst Berg, hadde i et brev han sendte 27. juli 1954 tatt opp spørsmålet om NORMASH nå skulle legges ned eller om det fortsatt skulle være i drift. Legesjefen Bernhard Paus tok derfor for seg en drøfting av dette. Det ble i denne drøftingen vedlagt tre grunner til at sykehuset hadde blitt driftet videre, også etter at krigen var ferdig. Den første grunnen som ble nevnt var at bidraget var representativt for Norges innsats, det vil si at NORMASH representerte den innsatsen Norge hadde hatt under krigen. I tillegg var sykehuset et symbol på at Norge hadde innfridd den moralske forpliktelsen de hadde som FN-medlem. Den andre grunnen var kort og godt at det var til humanitær medisinsk hjelp. Den tredje og siste grunnen som ble nevnt i brevet var at det norske forsvarets sanitet ville betjene seg av en aktiv tjeneste. Her fikk de erfaringer med krigsmedisin, krigskirurgi og felthygiene. I tillegg til øvelse av administrasjon av et aktivt feltsykehus, samt de personlige erfaringene personellet satt igjen med. Dermed ble disse tre grunnene drøftet opp imot den daværende situasjonen.¹⁶⁸ Da legesjefen drøftet dette på nytt igjen siden våpenhvilen i 1953, hadde det gått ett år siden våpenhvilen og bestemmelsen om at feltsykehuset fortsatt skulle driftes. Han mente derfor at det nå var på tide å ta opp denne diskusjonen igjen. Han skrev at det nå var usikkert hvor mange av landene som eventuelt hadde trukket seg ut siden sist gang denne diskusjonen ble tatt opp. Det var allerede offentlig at Danmark hadde trukket tilbake sitt bidrag, og at det var pressemeldinger ute om at amerikanerne skulle trekke tilbake mesteparten av sine bidrag. Paus argumenterte derfor med at nødvendigheten av at Norge fortsatte sitt militære bidrag i Korea var svært redusert.¹⁶⁹

Da det ble bestemt av den norske regjeringen og Stortinget at feltsykehuset skulle gå fra humanitær sivil til militær hjelp, tilsa det at det var først og fremst militært personell som skulle bli tatt hånd om her. De sivile som ble skadet under krigen kom dermed i andre rekke, og kun om det var overskudd til det på NORMASH. I 1954 var nå mesteparten av det innlagte pasientene på sykehuset sivile, og svært få var militære pasienter. Han ville deretter understreke at han på ingen måte tok avstand fra det enorme sivile medisinske behovet, men

---

¹⁶⁷ RA/S-2416. Brev fra Legesjef Bernhard Paus. 1954 S.1

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ RA/S-2416. Brev fra Legesjef Bernhard Paus. 1954 S.2

at han ville understreke at det måtte være på den sivile siden og ikke den militære, som det nå var. Dersom det var slik at Norge fortsatt skulle hjelpe her, var det beste at det ble av et sivilt bidrag, og ikke lenger et militært. Paus argumenterte deretter at dette er noe som burde fastsettes klart og tydelig dersom feltsykehuset skal gå over fra militær til sivil hjelp.¹⁷⁰

Hvorfor det var av så stor betydning at sykehuset stod som et militært bidrag, men først og fremst ble brukt som et sivilt sykehus, kom ikke helt tydelig frem i drøftingen til Paus. Han argumenterte likevel kort med at legestaben var redusert og at det ikke var mulig, med tanke på rettslig grunnlag, å yte den medisinske hjelpen til den sivile befolkningen. Det er ingen grunn til å tro at det ikke er noe sannhet i dette utsagnet. Dersom man tar i betraktning hva som har blitt belyst fra de tidligere funn i denne oppgaven, vil det være grunn til å tro at dette også er på grunn av symbolpolitikk. Da Norge allerede hadde tvil og bekymring fra starten av til å anse sykehuset som et militært bidrag, vil det være grunn nok til å tro at det heller ikke er ønskelig å betegne bidrag som militært lenger enn hva som er nødvendig.

En av årsakene til å beholde feltsykehuset etter våpenhvilen var den øvelsen og de erfaringene forsvarrets sanitet ville få av at sykehuset driftes videre. Paus argumenterte derfor at det tvilsomt ville komme noen erfaringer som ville være mer betydningsfulle enn hva de allerede hadde erfart eller som kunne oppnås ved våpenøvelser hjemme i Norge på dette tidspunktet. Han understrekte deretter at han kun siktet til hvordan situasjonen var i det «nå», og at mange av de som hadde gjort tjeneste ved feltsykehuset i Korea ville kunne ta del i de tunge feltsykehusene hjemme i Norge.¹⁷¹ Alt i alt konkluderte han med at ettersom de representative grunnene ikke lenger var til stede, det var mer sivilhjelp enn militærhjelp og grunnlaget for å få erfaringer og øvelse også hadde bortfalt, burde en tilbaketrekning vurderes. Likevel ønsket han først at det ble undersøkt hvilke andre nasjoner som har trukket seg ut av Korea etter våpenhvilen kom. Han ønsket også at de skulle spørre det svenske Røde Kors, som for øvrig også hadde et sykehus plassert i Korea.¹⁷² Årsaken til at han mente det spesifikt skulle bli undersøkt hvordan Sverige hadde planlagt å håndtere denne situasjonen, vil med stor sannsynlighet være at Norge ikke ønsket å fremstå som dårligere enn sitt skandinaviske naboland.

---

¹⁷⁰ RA/S-2416. Brev fra Legesjef Bernhard Paus. 1954 S.2

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² RA/S-2416. Brev fra Legesjef Bernhard Paus. 1954 S.3

5. Refleksjon og drøfting av funn

I dette kapittelet vil jeg drøfte funnene i kapittel 4 opp mot det teoretiske rammeverket som ble presentert i kapittel 2. Jeg vil drøfte hensikten bak opprettelsen av det Norske feltsykehuset, og hvilken uttelling dette prosjektet fikk for Norge. Jeg vil også se på og drøfte ulike typer maktbruk som ble tatt i bruk ved ulike beslutninger som angikk Norges deltakelse i Koreakrigen. Til slutt vil jeg drøfte hvorfor Norge sendte feltsykehus til Korea, og hva det var som gjorde at bidraget endret seg fra humanitær flyktninghjelp til et militært feltsykehus.

5.1 Norges plass i Sikkerhetsrådet

Vi kan spørre om det var en tilfeldighet eller nøye gjennomtenkt at Norge fikk en plass i Sikkerhetsrådet. På bakgrunn av de funnene som har blitt lagt frem og møtereferat fra sikkerhetsrådet der både Norge og USA deltok, kom det tydelig frem at USA ønsket å ha Norge som en vesentlig del i prosessen. Med ganske stor sikkerhet vil det kunne påstås at USA så på Norge som et land med god påvirkningskraft og høy pålitelighet.¹⁷³ Som vi allerede vet hadde USA også stor makt i verden, spesielt militært. Ved at Norge tok del i Atlanterhavspakten, traktaten som ligger til grunn for NATO, fikk Norge en garanti for amerikansk og alliert støtte om det var nødvendig. Dette var nok et svært viktig argument, spesielt etter andre verdenskrig, hvor de norske myndighetene hadde sett at de ikke klarte seg alene om noe slikt skulle oppstå igjen.¹⁷⁴

På grunn av den stormakten USA var (og er), kan man anta at flere andre land ønsket å ha et godt forhold til USA, med mindre de kunne imøtekomme deres militære styrker. Man kan dermed argumentere for at det ikke var en overveldende utfordring for USA å få med Norge på sin side, især med tanke på at Norge ønsket og hadde behov for amerikansk støtte. Norge er et lite land i verdensbildet, uten store militære styrker eller mulighet for å bidra med utøvende makt. Det kan dermed settes spørsmålsteget til hvorfor USA ønsket akkurat Norge. Norge hadde i flere år vært et nøytralt land, et land som ikke ønsket å delta i hverken første eller andre verdenskrig. Etter andre verdenskrig hadde Norge bygget opp sitt rykte som en fredsnasjon. Det er ikke til å legge skjul på at en innblanding ville bli tatt imot annerledes dersom Norge var forslagsstiller, i kontrast til om Storbritannia hadde tatt på seg denne rollen. Dette argumentet bygger i stor grad på det faktum at Norge hadde en større attraksjon ut i verden. Flere land kan med stor sannsynlighet stille seg bak den norske utenrikspolitikken fremfor den britiske. Her kom Norges usynlige makt klart og tydelig frem. Storbritannia ser

---

¹⁷³ Sverdrup (1996) S.313

¹⁷⁴ Sverdrup (1996) S.349

åpenbart ut til å ha større makt enn Norge utad, men Norges attraksjon stiller såpass sterkt, med tanke på hvordan Norge har blitt promotert som en fredsnasjon. At Norge ble ønsket i sikkerhetsrådet av USA, hadde nok både strategiske politiske og demokratiske grunner.

5.2 Hensikten med feltsykehusets deltakelse

Avgjørelsen om å etablere et norsk feltsykehus i Korea førte med seg politisk risiko og ble debattert innad i regjeringen. Om det hadde vært rom for en offentlig debatt, kunne bestemmelsen om et sykehus med så sterk militær karakter skapt store debatter og strid innad i arbeiderbevegelsen. Årsaken til dette er først og fremst at Norges bidrag i Koreakrigen, særlig det tunge feltsykehuset, var kostbart. Når Regjeringen ikke bare satte i gang et risikabelt prosjekt politisk sett, men et prosjekt med høye utgifter, vil det være gunstig å drøfte uttellingen prosjektet hadde. For å kunne drøfte hvilken effekt prosjektet hadde for Norge vil det være en fordel og se på kriteriene Norge hadde for å delta i krigen. De tre kriteriene Norge hadde for en slik deltakelse var; 1) utgjøre en del av Norges bidrag som FN-nasjon 2) lindre nød og 3) skaffe erfaring av betydning for forsvaret.¹⁷⁵ Hvorvidt dette var en tilfeldig rekkefølge over kriterier eller en prioritert liste er uvisst og kan derfor ikke slås fast med sikkerhet. Dette var likevel samtidens kriterier og vil være en god start for å evaluere uttellingen feltsykehuset hadde.

Det har blitt etablert at NORMASH absolutt var et vellykket bidrag for Norge som FN-nasjon. Mye av grunnen til at det norske feltsykehuset har fått så mye oppmerksomhet og ble så veldig vellykket i forhold til de danske og svenske bidragene, da spesielt i amerikanernes øyne, var nok beslutningen om å legge sykehuset så tett opp til fronten av krigen. En annen årsak til at Norge fikk en særdeles stor politisk uttelling hos amerikanerne var nok også fordi det norske feltsykehuset var, med unntak av de amerikanske, det eneste sykehuset som var MASH. Dette gjorde også at det norske bidraget fikk omtale i flere amerikanske aviser, pressemeldinger og andre kanaler. I tillegg var omtalen i amerikanske media så hyppig og så intens at drivkraften bak disse omtalene med stor sannsynlighet var større enn kun å vise høflighet ovenfor det norske folket. På bakgrunn av omtalen i amerikanske medier så det ut til at de var svært fornøyde med det norske bidraget. De ønsket å gi både ros og anerkjennelse til den norske regjeringen og de som arbeidet på sykehuset for bidraget deres. I sykehusets rapporter stod det også til stadighet at sykehussjefen hadde applaudert for arbeidet som ble

---

¹⁷⁵ RA/S – 2416 - Ambassaden i Tokyo, Japan. Norges feltsykehus i Korea, 02.05.1951-31-12-1951. Brev fra sjefen for NORMASH Oberst Berg.

gjort.¹⁷⁶ Årsakene til at et slikt bidrag ble overveldende mottatt av amerikanerne er nok flere, men en årsak som spilte inn, var nok til dels hvordan dette var med på å sette den amerikanske innblanding i krigen i et annet lys. Når et lite land som Norge har et militært bidrag i frontlinjen, bidrar det til å styrke resten av verdens oppfatningen om at dette var en internasjonal konflikt, ikke bare amerikansk. Norges bidrag kan dermed ha innvirkning på å styrke den amerikanske legitimiteten i verdensbildet, noe som for USAs del ville styrke deres attraksjon som land, altså at deres usynlige makt ville få mulighet for vekst.

I den ene artikkelen som ble publisert i amerikanske medier, begynner artikkelen med at nordmenn hadde lett for å legge totalitære regjeringer for hat. I tillegg ble det også skrevet at det som bidro til å gjøre nordmennene så hjelpevillige og forståelsesfulle når det gjelder det viktige arbeidet de nå utfører, var den nazistiske okkupasjonen som foregikk under andre verdenskrig, og en intim, men ubehagelig tilknytning til det kommunistiske landet Russland. I artikkelen blir det også et også lagt vekt på at det er nettopp det Norge hadde vært igjennom, som bidro til at nordmenn hadde en reell forståelse av hvorfor de var der, og nå hjalp folket i republikken Korea å slå tilbake de røde angriperne.¹⁷⁷ Ut ifra avisartikkelen er det tydelig at amerikanerne og nordmennene hadde ulikt syn på formålet med Norges deltakelse i krigen. I denne sammenhengen, fra et amerikansk ståsted, ble det lagt frem som at deltakelsen ble drevet av det norske hat mot totalitære regimer og kommunismen i seg selv. Norge derimot la frem at deres drivkraft var for erfaring, hjelpe mennesker i nød og for å utgjøre sin del av FN-nasjonen. Feltsykehuset ble sett på som noe positivt både i Norge og i USA. På grunn av ulike oppfatninger og granskinger av hva det viktigste var, ble det lagt vekt på ulike elementer i media i USA i forhold til Norge. Til tross for at de vektla ulike elementer, vil ikke det nødvendigvis si at det er en motsetning her. Det understreker imidlertid hvordan feltsykehuset var et unikt, godt verktøy som holdt balansen mellom både norske og amerikanske ønsker.

Ifølge de mange avisartiklene fra amerikansk side og all rosen sykehussjefen mottok, vil det være grunn til å tro at Norge oppfylte argumentet om å lindre nød og skaffe betydelig erfaring for Forsvaret. Likevel er det få rapporter fra amerikansk side som angår feltsykehuset. En slik drøfting vil derfor bli noe ufullstendig. Imidlertid er det en evalueringsrapport fra amerikansk side som ble skrevet i mai 1953. Denne evalueringen var ikke svært positiv. En amerikansk inspektør skrev i denne rapporten at det norske feltsykehuset ikke levde opp til den amerikanske standarden. Kirurgene som ble evaluert ble heller ikke særlig høyt vurdert, i

---

¹⁷⁶ Ra/RAFA-2017. Norsk militær innsats for FN: rapport fra Forsvarets sanitet

¹⁷⁷ RA/S- 2416. Norges feltsykehus i Korea, 02-05.1951-31.12.1951: Avisutklipp fra amerikansk avis

motsetning til sykehussjefen og sjefskirurgen, som fikk en meget god evaluering. Til tross for at inspektøren mente sykehuset hadde mangler, og at store deler av personalet hadde manglende kunnskaper, skrev han at det hadde mange gode funksjoner og ut ifra forholdene en relativt grei evaluering. Denne rapporten motsier svært mye av det som blir skrevet og måten NORMASH blir omtalt på ellers. Det kan tyde på at de amerikanske standardene for MASH var høyere enn de norske. I tillegg er det første gang Norge stiller med et slikt bidrag. Amerikanerne har hatt feltsykehus av samme art tidligere. Derfor ville det også være tenkelig at standarden deres var høyere. På en måte kan denne rapporten også forsterke en tanke om at sykehuset kanskje bare var et symbolsk bilde for amerikanerne for å styrke deres legitimitet. Under analysen kom det tydelig frem at dette i høy grad var viktig for amerikanerne. Imidlertid er dette en vanskelig beslutning å stadfeste med bare én rapport som bakgrunn. Først og fremst stemmer det svært dårlig overens med andre amerikanske omtaler av sykehuset, i tillegg til at det ikke har dukket opp noen andre slike negative kilder som omtaler sykehuset. I tillegg er det flere tusen pasienter som ble sendt til det norske feltsykehuset. Da det fantes flere andre feltsykehus i Sør-Korea, vil man kunne anta at dersom det lå så dårlig an som den amerikanske inspektøren la frem, ville flere blitt prioritert å bli sendt videre, og ikke til NORMASH. Både sykehuset og personalet skal også å ha fått svært god omtale av de pasientene som ble behandlet der, og svært mange skal ha vist en stor takknemlighet ovenfor Norge.¹⁷⁸ At Norge dermed har tatt del i å lindre nød, vil det derfor ikke være noen tvil om.

Etter nedleggelsen av feltsykehuset i Korea var det flere av de ansatte som hadde jobbet og hadde erfaring fra feltsykehuset i Korea som deltok på Forsvarets sanitetsøvelser i Norge. Da et av Norges argumenter for å delta i krigen var at de ønsket å skaffe erfaring for forsvaret, kan man med sikkerhets påstå at feltsykehuset absolutt også ga Forsvarets sanitet verdifull erfaring. Alt i alt kan man dermed si at alle Norges grunner til å delta militært i krigen ble oppfylt. Til tross for det, var nok ikke alle disse argumentene like tungtveiende da avgjørelsen om militært bidrag ble tatt. Det at de ønsket erfaring innenfor Forsvaret var nok ikke et argument som var av stor betydning. Om dette hadde vært tilfelle ville nok samarbeidet mellom sykehuset og Forsvarets sanitet var mye større og utbredt helt fra starten av. Denne erfaringen kom nok mest sannsynlig som en bonus, og ikke på bakgrunn av bevisste politiske tiltak.

---

¹⁷⁸ Skogrand (1994) S.194

5. 3 Maktbruk i sammenheng med Norges avgjørelser rundt Koreakrigen

5.3.1 Bruk av synlig makt

Det kan se ut til at det oppstod en interessekonflikt mellom Røde Kors og forsvarsministeren da det ble foreslått en overføring til Forsvaret sanitet, og at de nå skulle ta over styringen av feltsykehuset. Hauge ønsket at Forsvarets sanitet skulle overta ansvaret for feltsykehuset for forhåpentligvis å minske det presset som var på norske kampstyrker i Korea. Tanken var at dersom det nå ble lagt enda mer press fra amerikansk side, kunne de argumentere for at de allerede hadde et fullstendig militært bidrag fra Forsvaret ved fronten. Det var Røde Kors som hadde administrert feltsykehuset fra begynnelsen av, og på dette tidspunktet hadde feltsykehuset vist seg å være veldig suksessfullt. Florelius følte angivelig at et slikt ansvarsbytte ble gjort på grunnlag av ønske om anerkjennelse og berømmelse, nå som det viste seg nettopp hvor stor suksessrate det hadde. Han mente altså at byttet var drevet av et ønske om en egen politisk vinning. Til tross for at Florelius uttrykte en veldig misnøye til en slik ansvarsoverføring ble dette byttet gjennomført. Det hadde heller ingen store innvirkninger på hvordan sykehuset ble administrert. Årsaken til at et slik bytte ble gjennomført til tross for at presidenten for Røde Kors ikke ønsket dette, er nok ettersom departementet hadde betydelig større makt. Røde Kors hadde nok verken de politiske eller materielle ressursene for å stå imot det norske departementet. En av årsakene til at Røde Kors ble satt til dette ansvaret i første omgang, ser angivelig ut til å være på grunn av det bildet det skapte. Regjeringen var i begynnelsen av denne aksjonen svært imot at en deltakelse i krig skulle ha noe å gjøre med Forsvaret å gjøre og at den skulle ha noen form for militært preg. Det ble likevel en overføring til Forsvarets sanitet senere, da de så det som nødvendig for å sikre seg en allianse med USA.

Det kan også diskuteres om det ble tatt i bruk synlig makt mellom USA og Norge da det kom til spørsmålet om å sende militære styrker til Korea. Ut ifra funnene som har blitt gjort i tilknytning til denne oppgaven, kommer det frem at Norge i utgangspunktet ikke hadde et sterkt ønske om å bidra i form av militær art i Korea. På en annen side ser vi et stadig trykk fra amerikansk hold, og også noe innad i norske myndigheter, fra de som har vesentlig tilknytning til amerikanske toppbyråkrater, om et militært bidrag. Deretter ble ansvaret overført fra Røde Kors til Forsvarets sanitet. Florelius uttrykte egne tanker om dette og mente at det var for å ta del i æren til Røde Kors sitt arbeid. Igjennom analysedelen rår det lite tvil over at den norske regjeringen og øvrige myndigheter ønsket å holde en lav profil når det kom til å bidra i krig, om det ikke kunne fremmes som humanitært. Det var også tydelig at det var et press fra USA om å bidra med en form for militær aksjon. At det skjedde et ansvarsskifte

fra Røde Kors til Forsvarets sanitet, ser i stor grad ut til å ha vært drevet av presset fra amerikansk hold. Selv om det ser ut til at et militært feltsykehus gagnet alle involverte parter, hadde nok ikke ansvarsskiftet funnet sted dersom det ikke hadde vært et sådant press fra amerikansk hold.

5.3.2 Bruk av skjult makt

Som vi allerede har sett i kapittel fem, fikk Norge spørsmål om å sende soldater til Korea. Det er de norske myndighetene som har makten til å bestemme om det skulle sendes styrker til Korea. Som vi har sett, takket Norge svært kjapt nei til et slikt bidrag, i hvert fall første gangen en slik forespørsel kom. Jeg vil nå drøfte dette opp mot maktteorien til Bachrach og Baratz om skjult makt. I denne sammenhengen vil det være deres teori om en utførelse av et «ikke-vedtak» som er det mest naturlige her. Da de norske myndighetene i første omgang takket umiddelbart «nei» til å sende soldater, fører dette til et «ikke-vedtak», ettersom dette fører til at det å sende soldater på ingen måte blir på dagsorden lenger, hvert fall ikke for det offentlige. Da det ble kjent for offentligheten at Norge hadde takket klart og tydelig nei, stoppet diskusjonen i folket og innenfor de politiske partiene. Det var dermed ikke lenger et spørsmål hvor mange som eventuelt skulle sendes, når det skulle bli gjort eller hvordan soldatene skulle sendes til Korea.

Et argument for å sende militære styrker til Korea var at en slik aksjon ville gitt den norske hæren nyttige og verdifulle krigserfaringer. Likevel ble det også argumentert for at den norske hæren ikke var større enn at den trengtes hjemme i Norge. De ville ikke sende soldater så langt vekk hjemmefra uten en sikkerhet her hjemme, med tanke på de store uenighetene som pågikk i verden da. Utenriksministeren uttalte til Stortinget at det var svært problematisk med en signifikant norsk Innsats i Korea. Imidlertid la han mye vekt på at det ville være problematisk på det daværende tidspunktet. En slik uttalelse vil dermed ikke utelukke at et slikt bidrag kan forekomme i senere tid. Noen tolket dette som at det var mulighet for å sende soldater til Korea senere, at det kun var det nåværende tidspunktet som var uaktuelt. Andre tolket det derimot som at det var et avsluttende nei for dette spørsmålet og at det ikke kom til å bli bragt opp igjen. Denne bestemmelsen var også var det siste man hørte i det offentlige om dette teamet. Forståelig nok har det derfor blitt oppfattet at dette var myndighetenes siste og endelige nei, blant annet av både Skogrand og Pedersen.

Som funnene viser, fikk Norge forespørselen om å sende soldater som en del av FN-styrkene, også etter at de hadde sendt ut vedtaket om at Norge ikke kom til å sende soldater til Korea. Man kan derfor ikke påstå at det at Norge takket nei var noe som fullstendig utelukket

spørsmålet om å sende soldater til Korea. I mine funn har jeg ikke kommet over noe vedtak som bekrefter å sende norske soldater, men jeg har på en annen side heller ikke noen funn som tilsier at de avslo et slikt bidrag fullstendig. Ut ifra denne argumentasjonen og de funnene jeg har til grunn, kan man derfor ikke si at det ble utført skjult makt av de norske myndighetene, ut ifra Bachrach og Baratz sine teorier, da et «ikke-vedtak» ikke har blitt oppdaget. Det at myndighetene svarte «nei» til å sende stridende styrker i Korea vil derfor kunne anses som en «antagelse» som har blitt en del av det norske historiske narrative.

5.3.3 Bruk av usynlig makt

Jeg har til nå i kapittel 5 tatt for meg flere eksempler der usynlig makt blir tatt i bruk i form av attraksjon, men Lukes argumenterte for at usynlig makt også kan komme til uttrykk på andre måter enn bare attraksjon. Han mente at dersom man får muligheten til å endre eller forme andres verdier, viljer, oppfatninger og meninger, var dette også en form for usynlig makt. Dette kan foregå ved manipulasjon der man ønsker å endre eller bevare en viss struktur eller tilstand, eller ved institusjonalisert kontroll av informasjon. Ved bruk av en kvalitativ narrativ innholdsanalyse ønsket jeg å avdekke hvordan Norge tok i bruk usynlig makt og hvordan de fremmet seg selv som en fredsnasjon. Ut ifra funnene som ble avdekket ser man at det først og fremst er det norske feltsykehuset som har fått plass i litteraturen. Imidlertid har det ikke blitt promotert at dette var et militært bidrag, og da det ble overført fra Røde Kors til Forsvarets sanitet ble det brukt amerikanske uniformer og distinksjoner. Selv om det fra starten av tydelig var et militært bidrag, ønsket også den norske regjeringen å gjøre det tydelig at dette var et bidrag til FN-aksjonen. Sykehusets ledelse ønsket heller ikke at det skulle snakkes om at alt personell fikk våpenopplæring. Det kan derfor virke som at det er tatt i bruk institusjonalisert kontroll av informasjon da de valgte å utelukke noen elementer av hva og hvordan ting foregikk på NORMASH i Korea. På bakgrunn av funnene som er lagt frem i denne oppgaven er det liten grunn til å tro at årsaken til en slik kontroll av hvilken informasjon som deles er noe annet enn hvordan Norge ønsket å bli fremstilt.

Et annet bidrag hvor det kan diskuteres hvorvidt manipulasjon eller institusjonell kontroll av informasjon har forekommet, er det at det tilsynelatende ut ifra medier i ettertid, faktisk ble sendt soldater til Koreakrigen. Det finnes flere litterære verk som tar for seg det norske bidraget i Koreakrigen, men at det angivelig ble sendt soldater til Korea ble ikke skrevet om før i 2014 av NRK. Skogrand har skrevet flere verk som tar for seg Norge i Koreakrigen. Han har også tatt for seg nettopp spørsmålet om å sende norske soldater til Korea. Han skriver i sin hovedoppgave *Norge og Koreaspørsmålet 1945-1953* at det var en offentlig diskusjon som

tok for seg spørsmålet om å sende soldater til Korea, likevel konkluderer han at dette aldri ble realisert. Den siste boken han publiserte, *Alliert i krig og fred: 1940-1970*, ble støttet av både Forsvarsdepartementet og Institutt for forsvarsstudier. Denne boken ble publisert i 2004, og med tanke på NRKs funn viser det seg dermed at både Forsvarsdepartementet og Institutt for forsvarsstudier stilte seg bak en bok de var klar over inneholdt både feilaktige og mangelfulle opplysninger. Ettersom norske myndigheter aldri har bekreftet et slikt bidrag, kan nok dette være årsaken til at dette var informasjonen Skogrand også fikk.¹⁷⁹ Likevel kan det være flere andre årsaker eller grunner til det, som denne oppgaven ikke har dybde nok til å kunne undersøke. Jeg vil derfor ikke kunne påstå at dette var institusjonell kontroll eller om det var manipulasjon, men det er likevel interessant og noe som er verdt å ta i betraktning.

5.4 Endringen i planene rundt det norske bidraget i Koreakrigen

Som det ble nevnt tidligere i kapittel 3.2.1 *Norsk feltsykehus i Korea* og kapittel 4.2 *det norske feltsykehuset blir til*, var den opprinnelige planen at Røde Kors skulle bidra med et humanitært bidrag for å hjelpe den sivile befolkningen i Korea. Istedenfor et humanitært bidrag til sivilbefolkningen ble det sendt et militært sykehus fra Norge. Til tross for at sykehuset fra starten av var av militær karakter, var sykehuset ikke plassert under Forsvarsdepartementet, men var underordnet Utenriksdepartementet. Igjenom pressemeldinger kom det frem at det absolutt var behov for hjelp til flykninger og de sivile, dette rådde det altså ingen tvil om. I tillegg var Røde Kors mer enn villig til å sette i gang og organisere et slikt bidrag, de ventet bare på klarsignal fra Regjeringen og Utenriksdepartementet. I tillegg ble heller aldri forslaget om flyktingleir avslått av FNs felleskommando. Det ble riktignok formidlet at det var et godt andrevalg dersom Norge ikke hadde mulighet for å stille med et feltsykehus, som da var foretrukket. Likevel ble det et militært feltsykehus som ble det norske bidraget. I og med at det også så ut til at Norge, på denne tiden, ønsket å ha minst mulig med noe form for militært bidrag å gjøre, kan dette bli sett på som noe merkverdig. Et argument her kan nok være det at Norge la mye vekt på å kunne oppfylle de forpliktelsene og ønskene fra FNs felleskommando. I tillegg var det de som ledet hjelpearbeid i Korea fagmilitære. Det hadde nok trolig en innvirkning på at det var et militært feltsykehus som ble ansett som det beste alternativet for Norge. Naturlig nok ville trolig de fagmilitære hjelpearbeiderne sette de militære som førsteprioritet. Ut ifra FNs svar å bedømme ville de nok ikke vært misfornøyde dersom Norge hadde stått på sitt og gjennomført sitt bidrag med humanitær flyktinghjelp. Det så ut til at de

---

¹⁷⁹ Kjosås (2007) S. 73

ville foretrukket et feltsykehus, men at de var mer enn takknemlige for det bidraget som ble gjort.¹⁸⁰

Selv om FNs ønsker ble satt høyt opp på prioriteringslisten, var nok ikke FN sitt brev den eneste årsak til at Lange endret mening om å sette inn et militært bidrag i aksjonen. Det at både danske og svenske myndigheter allerede hadde etablert militære sykehus i Korea, var nok også en drivkraft og noe som ble tatt i betraktning da Lange bestemte seg for at Norge heller skulle sende et militært feltsykehus. Det faktum at både danskene og svenskene hadde sykehus som lå sentralt i Sør-Korea kan nok ha vært en av årsakene til at det norske feltsykehuset ble lagt helt i fronten. På en måte ønsket ikke den norske regjeringen at et militært bidrag skulle få noen form for publisitet. Et slikt inntrykk gjenspeiler seg også i en viss grad igjennom avisartikkelen som ble skrevet av Storm i oppstarten av feltsykehuset. Likevel ønsket nok Norge å skille seg ut på en positiv måte og få anerkjennelse av både FN og USA. At NORMASH ble plassert ved fronten kan også være på det grunnlaget at både det danske og det svenske sykehuset hadde vært i drift i flere måneder allerede. Norge hadde på dette tidspunktet bidratt med både skipstonnasje og last med hjelp til sivile og flyktninger. Et militært sykehus vil med stor sannsynlighet gi en bedre omtale enn et frakteskip som tar for seg anonym transportvirksomhet. Det at den norske regjering da følte at de hadde et behov for å kompensere, er heller ikke umulig å kunne tenke seg. Muligheten for at de ønsket at Norge skulle bevise at de ikke bare kunne yte den samme innsatsen som nabolandene, men i tillegg gjøre det enda mer ekstraordinært, er heller ikke til å kunne utelukke, spesielt ikke med tanke på hvilke politiske motiver og grunnlag det ser ut til at Regjeringen har fulgt så langt.

I dette tidsrommet hadde det allerede blitt etterspurt norske kampstyrker til Korea. Det var ikke til å utelukke at det var en større andel amerikanske soldater som kjempet i krigen. Dersom Norge plasserte feltsykehuset ved fronten, ville det i stor grad være først og fremst amerikanske soldater som ble behandlet på sykehuset. Ikke bare ville det høyst sannsynlig blitt godt tatt imot av de amerikanske myndighetene, men det kunne også bli beregnet som et direkte bidrag til krigføringen. Ved å sende et militært sykehus, fremfor å eventuelt bidra med kampstyrker er risikoen for tapte menneskeliv betydelig mindre. Disse argumentene ble også tatt opp i den norske regjeringen når bidraget skulle bestemmes. I tillegg er det vesentlig mye lettere å kunne argumentere for at et feltsykehus har et humanitært preg, til tross for det militære preget, da det var snakk om å hjelpe mennesker som var sårende og led nød. Selv om

---

¹⁸⁰ Ser ut til at Skogrand også kom frem til dette under sin drøfting

det ikke hadde vært et enormt press på å sende norske soldater til Korea enda, kan det nok ha vært i Lange sine tanker at dette kunne veie opp for at de ikke ville sende norske kampstyrker. Som vi så senere i tidsløpet tok forsvarsminister Hauge opp at han ønsket å endre feltsykehuset fra Røde Kors sitt ansvar over til Forsvarets sanitet. Han argumenterte ene og alene for at årsaken til dette var for å dempe det presset som da hadde oppstått om å sende stridende styrker til Korea. Selv om Florenius mistenkte at det var andre årsaker til at Hauge ønsket et slikt ansvarsbytte, er det mye som tyder på at Hauge sine argumenter og ståsted var troverdig. At denne tanken allerede hadde så smått startet tidligere i prosessen også hos Lange, er det derfor store muligheter for, spesielt dersom man også tar i betraktning hvordan det kontinuerlig ble arbeidet for å kunne fremstille Norge som en nasjon som satte freden høyest.

6.Konklusjon

I denne studien har jeg drøftet hvorfor Norge valgte å bidra med et militært feltsykehus under Koreakrigen, i tillegg til ulike tilnærminger av maktbruk, da spesielt hvordan Norge tok i bruk usynlig makt under Koreakrigen. Jeg har også diskutert innretningen av det norske bidraget ved å drøfte om det skulle bestå av et tungt militært feltsykehus når oppdraget i utgangspunktet var tenkt som humanitær bistand.

Norges aksjoner etter endringen av utenrikspolitikken i 1948 kan anses som motivert av et ønske om å arbeide for fred. Den kan imidlertid ikke kalles pasifisme, fordi det kunne inkludere krigføring. Ettersom Norge er et lite land, er det liten sjanse for å kunne opparbeide seg noe form for betydelig makt i det store bildet. Det er trolig få andre metoder Norge kunne brukt til å bidra i utenrikspolitikken enn igjennom attraksjon og usynlig maktbruk. Det at andre nasjoner og land ønsket at Norge skulle stå frem som forslagstiller sa også mye om Norges rolle i det store bildet på denne tiden. Med ganske stor sikkerhet kan det også konkluderes at det ikke var en tilfeldighet at det under resolusjonen om Korea i Sikkerhetsrådet ble ønsket å ha Norge som forslagsstiller. Under denne resolusjonen får man et tydelig bilde av posisjonen Norge hadde i Sikkerhetsrådet. At det var ønskelig å ha Norge som forslagsstiller var nok nøye gjennomtenkt og et strategisk forslag. Norge hadde frem til andre verdenskrig vært nøytral og det bidro til et bilde av Norge som et fredelig land. Det er også vesentlig at Norge er et lite land med begrenset makt på den internasjonale scenen. At et forslag om å ta del i krig kom fra en slik nasjon, vil betydelig øke troverdigheten til en fredsbevarende aksjon. Ikke bare fremmet Norge seg selv som en fredsnasjon, men store deler av verden så også ut til dele en slik oppfatning.

Norge bidro ikke i fredsbevarende arbeid kun for å vekke attraksjon hos andre land. Den norske regjeringen utnyttet det humanitære aspektet i aksjoner de likevel ble presset til å ta del i. De norske representantene i Sikkerhetsrådet var i begynnelsen svært opptatt av at det var FN-flagget som skulle bli brukt på det norske feltsykehuset og at deres bidrag var fredsbevarende. Da Koreakrigen pågikk hadde Norge i noe grad blitt anerkjent som en fredsnasjon allerede. Likevel ser det ut til at det ikke var så sterkt at et slikt bilde uten videre ville befestet seg. Det norske feltsykehuset var egnet til å nå målet om å fremme norske interesser, samtidig som de tilfredsstilte de forventningene som lå til grunn i NATO- og FN-medlemskapet. Det tilfredsstilte også amerikanske ønsker. Ved sitt bidrag fikk Norge mye positiv omtale og posisjonen som fredsnasjon ble konsolidert.

I *Morgenbladet* var det usikkerhet om det norske bidraget, særlig i den tidlige fasen. Det var lite publisitet om det i begynnelsen fordi myndighetene først ønsket å se hvordan det gikk og hvordan et slikt bidrag ble mottatt. Myndighetene var nok tilbakeholdne med informasjonen fordi de var usikre på hvordan dette ville påvirke bildet av Norge. Ved å sette Røde Kors som ansvarlig for feltsykehuset istedenfor Forsvarets sanitet, vil det fremstå som en mer humanitær og fredelig aksjon. I tillegg til at det ble tydelig understreket at dette ble gjort som et tillegg til skipstonnasjen og som et bidrag til FNs aksjon. Imidlertid fikk Forsvarets sanitet ansvaret på et senere tidspunkt, for å senke presset om å sende stridene militæres styrker fra amerikansk side. Da Hauge la frem et ønske om å overføre ansvaret fra Røde Kors til Forsvarets sanitet, mente han at bidraget kunne sees som militært. Byttet ville senke presset da det kunne argumenteres for at det var et militært bidrag tett opptil fronten, samtidig som det var muligheter for å fremme dette som en form for nødhjelp, altså humanitært. Dette ble et godt instrument for Norge og norske myndigheter. Det var ikke behov for å gjøre noe politisk og økonomisk upassende, samtidig som de viste sin støtte til USA. Ansvarsskiftet hadde liten innvirkning på omtalen av Norge, fordi det ikke ble promotert som et bidrag til FN-aksjonen. Alt i alt var dette trolig et forsøk på en myk overgang fra nøytralitetspolitikk til alliansepolitikk.

Til tross for at feltsykehuset var et militært bidrag som etter hvert også var under Forsvarets sanitet, har dette i senere tid blitt vurdert som et fredsbidrag. Årsaken til at det ble et militært feltsykehus fremfor soldater, var nok at det ble lagt stor vekt på de fredsbevarende aksjonene rundt feltsykehuset. Dette vil med stor sannsynlighet være et resultat av identitet og makt. Norske myndigheter ønsket å ha en sterk attraksjon hos andre land og det kan se ut som de til tider opererte i skyggen av USA. Bruken av usynlig makt kan dermed trekkes ut av den beslutningen myndighetene tok da det gjaldt et bidrag som innebar sykehus fremfor soldater. Da det ble bestemt at bidraget skulle være et militært feltsykehus var regjeringen svært opptatt av å fremme dette som et bidrag til FNs aksjon. Den ville også at det skulle stå under kommandoen til Røde Kors, da det helt klart fremstod som et mer humanitært bidrag enn under Forsvarets kommando. Dette kan vurderes som bruk av usynlig makt, fordi man prøvde å forme noens oppfatninger for å opprettholde en tilstand. Det er tydelig at Norge fremmet sine politiske verdier for å skape pålitelighet utad. I tillegg førte regjeringen en utenrikspolitikk som også bygde en moralsk autoritet mange kunne støtte.

Noe som igjen styrker den attraksjonen Norge hadde som land på denne tiden er avisartikkelen som ble publisert i en amerikansk avis. Det er tydelig at amerikanerne ville vise

at det var et norsk bidrag så tett opp til frontlinjen. Samtidig ble bidraget brukt for å fremme amerikanernes og deres soldaters bidrag. Det ble hevdet at nordmennene så opp til de amerikanske soldatene, og dette skulle styrke USAs legitimitet. Dette kan igjen sees som et utslag av Norges usynlige makt. Ikke nok med det, men ambassadør Austin, den amerikanske representanten i sikkerhetsrådet, la ikke skjul på at han ønsket at Norge skulle stå som forslagstiller om at FN skulle ta del i Koreakrigen. Han la også til at dette ville være den beste løsningen. Man får også et inntrykk av at de andre representantene i sikkerhetsrådet ønsket Norge som forslagsstiller ut ifra dynamikken under møtet. På bakgrunn av sin historie og sin nøytralitetspolitikk ser vi tegn på at Norge hadde usynlig makt. Gjennom attraksjonen i sin utenrikspolitikk, de politiske verdiene og kulturen, ble det bygd et bilde av Norge som en fredsnasjon.

Norsk utenrikspolitikk hadde tradisjonelt vært bygd på nøytralitet. Ved okkupasjonen i 1940 og i tiden etter andre verdenskrig ble det imidlertid klart at småstaten Norge ikke ville klare seg alene. Norge gikk dermed fra å være nøytral til å ta del i allianser. Dette skjedde i en tid like etter Norge hadde blitt okkupert av Tyskland, og den kalde krigen var under oppseiling. Det var diskusjon om deltakelse i NATO-alliansen, men etter hvert ble det vurdert som nødvendig. Norge kunne dermed regne med amerikansk og andre NATO-lands støtte dersom det skulle bli behov. Regjeringen ønsket imidlertid ikke at Norge skulle gå fra å være en nøytral til en krigførende stat. En stat som tok del i fredsbevarende aksjoner, ville nok på mange måter være et kompromiss. Som vi nå har sett, var det flere årsaker til at Norge svarte nei til å sende militære styrker til Korea. En årsak som det nødvendigvis ikke ble snakket så mye om, men som man i et større bilde får bedre inntrykk av, var at man ønsket at staten Norge skulle fremstå som en fredsnasjon. Til tross for at den norske regjeringen ønsket at Norge skulle fremstå som en fredsnasjon, var det helt klart ikke den eneste grunnen til at de takket klart og tydelig nei til militære styrker de første gangene. Vi vet at det var et stort press på Regjeringen om å sende militært bidrag fra amerikansk hold. Men det var også et klart ønske om å ha de norske troppene nærmere hjemme. Norge hadde allerede soldater i Tyskland, og hadde ikke større kapasitet enn at dersom de trengte soldatene hjemme kunne de ikke sende en stor kontingent til Korea. Det norske folket ville nok reagert dersom man sendte stridende styrker til Korea. Et sykehus og humanitær hjelp ville imidlertid kunne begrunnes godt.

Med tanke på at Norge var med i NATO og FN, i tillegg til at de følte på presset om å tilfredsstille USA, var nok et militært feltsykehus det beste for alle parter. Norge støttet USA i

krigen igjennom deres nye allianse i NATO, som igjen sikret Norge amerikansk hjelp om det skulle behøves. Det ble sendt bistand igjennom FN, og det så ut til at FNs felleskommando var mer enn fornøyd med den norske bistanden. I tillegg fikk de også tilfredsstilt det amerikanske presset om et militært bidrag. Da sykehuset ble overført til Forsvarets sanitet, kunne de også argumentere for at det var et militært bidrag som kunne anses som et bidrag til krigføringen. Dette var nok mest på grunn av at sykehuset var plassert helt i fronten. Til tross for at det ble argumentert til amerikanerne at dette var et direkte militært bidrag til krigføringen, kunne det også argumenteres for at det var en humanitær operasjon. Det ble derfor et militært feltsykehus, fordi dette på best mulig måte kunne tilfredsstille alle parter og samtidig bevare imaget som fredsnasjon.

Den opprinnelige planen med det norske bidraget under Koreakrigen var en humanitær flyktningleir og hjelp til sivilbefolkningen. Bidraget endte likevel opp med å bli et tyngre militært feltsykehus. Det er flere årsaker for denne beslutningen. Norge hadde allerede bidratt med en skipstonnasje og sendt en båtlast med forsyninger til flyktningene når forslaget om en humanitær flyktningleir ble lagt frem. FN uttrykte på ingen måte at de ville vært misfornøyd med et slikt bidrag, men det var ikke vanskelig å forstå at de gjerne heller ønsket et militært feltsykehus. Det er ikke til å legge skjul på at den norske regjeringen satte FNs ønsker høyt på prioriteringslisten. Det var likevel ikke bare FNs ønske om et feltsykehus som ble tatt i betraktning når planen rundt Norges bidrag ble endret. Svært kort tid etter at krigen hadde startet, var Norge et av flere land som hadde fått spørsmålet om å bidra med soldater til krigen. Det skapte et press og en forventning til norske myndigheter, spesielt ovenfor USA. Gjennom hele prosessen rundt bestemmelsene om et militært sykehus er det tydelig at Norge la stor vekt både på sin posisjon som en FN-nasjon og forholdet til USA.

På grunn av medlemskapet i NATO, i tillegg til at både Sverige og Danmark allerede hadde sendt militære bidrag, følte nok den norske regjeringen og Røde Kors på et press. Sverige, som ikke en gang var medlem i NATO, møtte amerikanernes ønsker i større grad enn det Norge gjorde i starten av krigen. Valget om å plassere det norske feltsykehuset ved fronten var neppe en tilfeldighet. Dette var etter alt å dømme et forsøk på å vise at Norge også var i stand til å yte et like godt, om ikke et bedre bidrag enn sine naboland, kanskje spesielt Sverige. Da det ble diskusjon om hvorvidt sykehuset skulle nedlegges eller ikke, ville de gjerne få en oversikt over når Sverige hadde planer om å legge ned sitt sykehus. Dette understreker igjen på alle måter argumentasjonen om at Norge ikke ønsket å være dårligere enn Sverige. Selv om Sverige var et naboland, og at de skandinaviske landene tilsynelatende

hadde felles rykte, var det nok det norske medlemskapet i NATO som var den tungtveiende årsaken her. Alt i alt er det flere årsaker til at det norske bidraget under Koreakrigen ble endret. Den grunnleggende årsaken til at det var diskusjon om hvorvidt bidraget skulle endres til et militært feltsykehus var nok likevel først og fremst for å tilfredsstille og imøtekomme de politiske kravene som ble stilt. Ikke bare tilfredsstilte dette bidraget kravene fra amerikansk hold, NATO-medlemskapet og rollen som en FN-nasjon, men det kunne også bidra til å fremme Norge som en fredsnasjon.

Veien videre:

Jeg håper denne oppgaven kan bidra til videre diskusjon om, men også videre forskning innenfor, dette emnet. Jeg ønsker også at denne oppgaven kan bidra til å se viktigheten av å utforske begrepet fredsnasjon og hva dette innebærer, samt hvordan allierte til fredsnasjoners tankegang kan påvirkes av dette. Videre er det også verdt å se på hvordan Norge tok i bruk konkrete aksjoner, som for eksempel MASH, til å oppfylle mål om å være fredelig, men samtidig alliert. Det er svært interessant hvordan maktbruk og strategisk fremlegging av informasjon kan påvirke hvordan noe blir oppfattet i så stor grad.

7. Litteratur og Kilder

7.1 Litteraturliste

- Andersen, Gisle (2022, 4. mars) *Narrativ*. Snl.no. Hentet fra <https://snl.no/narrativ>
- Bachrach, P. & Baratz, M. S. (1963). Decisions and Nondecisions: An Analytical Framework. *The American Political Science Review*, 57(3), 632-642. Doi: 10.2307/1952568
- Bachrach, P. & Baratz, M. S. (1962). *Two Faces of Power*. *The American Political Science Review*, 56(4), 947-952. Doi: 10.2307/1952796
- Cumings, Bruce (2010). *The Korean War: a history*. New York: Modern library
- Clandinin, D, J. (Red.). (2007). *Handbook of Narrative Inquiry: Mapping a Methodology*. Sage Publications.
- Dahl, Robert A. (1961). *Who governs?: Democracy and power in an American City*. New Haven: Yale University Press
- Dale, T. (1955). *Beretning om det norske feltsykehus i Korea 1951-1954* (Norwegian mobile army surgical hospital in Korea 1951-1954. Oslo.
- Engelstad, Fredrik (2019, 20. juni). *Makt*. Snl.no Hentet fra: <https://snl.no/makt>
- Fjellengen, G. (2014, 5. mai). *Ørje-mann deltok i kamper under Koreakrigen*. Smaalenes Avis. Hentet: 8. oktober. 2021 fra <https://www.smaalenene.no/lokale-nyheter/orje-mann-deltok-i-kamper-under-korea-krigen/s/1-87-7334822>
- FN sambandet. (2021, 20. oktober). *Konflikter: Korea*. FN.no. Hentet 5. februar, 2022 fra <https://www.fn.no/Konflikter/korea>
- FN-sambandet. (2023, 27. februar). Norges rolle som medlem i Sikkerhetsrådet. Fn.no. Hentet 4. november, 2023 fra <https://www.fn.no/om-fn/norge-og-fn/norges-rolle-som-medlem-i-sikkerhetsraadet>
- Frey, F. W. (1971). Comment: On Issues and Nonissues in the Study of Power. *The American Political Science Review*, 65(4), 1081-1101. Doi: 10.2307/1953499
- Grønmo, S. (2020, 5. oktober). *Innholdsanalyse*. Snl.no. Hentet fra <https://snl.no/inneholdsanalyse>
- Grønmo, Sigmund. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Helgesen, Geir. (2021, 9. Mars). *Koreakrigen*. Snl.no. Hentet: 15.januar, 2022 fra <https://snl.no/Koreakrigen>

- Hoffmann, Thomas. (2013, 22. september). Hva kan vi bruke kvalitativ forskning til? Forskning.no. Hentet fra <https://forskning.no/sosiologi/hva-kan-vi-bruke-kvalitativ-forskning-til/610839>
- Jentoft, M. (2014, 3. Mai). *Nordmenn deltok i kamphandlinger i Koreakrigen*. NRK.no. Hentet: 6.oktober, 2021 fra <https://www.nrk.no/urix/nordmenn-deltok-i-koreakrigen-1.11692471>
- Kristiansen, Rolf. (1972). *Norsk militær innsats for de Forente Nasjoner (1949-1970)*. Oslo: Forsvarets krigshistoriske avdeling
- Kjeldstadli, Knut. (1999). *Fortida er ikke hva den en gang var: en innføring i historiefaget*. Oslo: universitetsforlaget
- Kjosås, Knut R (2017). *De taushetsbelagte menn: den ukjente historien om norske soldater i Koreakrigen*. [masteroppgave]. Høgskolen på Vestlandet.
- Lange, Even. (2020, 5. november) NATO-medlemskap og blokkpolitikk. Norgeshistorie.no. Hentet fra <https://www.norgeshistorie.no/velferdsstat-og-vestvending/1814-NATO-medlemskap-og-blokkpolitikk.html>
- Lange, Halvard M. (1952). *Norske utenrikspolitikk siden 1945: foredrag og debattinnlegg*. Oslo: Tanum. Url: <https://www.nb.no/items/bc2b5b758557d7aad72c376cd2666f85?page=11&searchText=freden>
- Langemyr, Hedda. (2016, 20.desember). *Hva en fredsnasjon er, og hva det ikke er*. Changemaker.no. Hentet: 14. januar, 2022 fra <https://changemaker.no/blogg/2016/12/hva-en-fredsnasjon-er-og-hva-det-ikke-er>
- Leigland, Linn E. (2022, 13. mars) *Norges rolle i FNs sikkerhetsråd*. Fn.no. Hentet fra <https://www.fn.no/om-fn/norge-og-fn/norges-rolle-i-fns-sikkerhetsraad>
- Leira, Halvard (2007, 15. April). *Norge – en fredsnasjon?*. Nupi.no. Hentet fra <https://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/20082/Norge-en-fredsnasjon>
- Lukes, S. (1974). *Power: a radical view* (Studies in sociology). Basingstoke: Macmillan. Makt og demokratiutredningen. (2003). *Makt og demokrati*. (NOU2003/19). Oslo: Makt- og demokratiutredningen 1998-2003.
- NDLA. (u.å) *Metoder i utforskning: Dokumentstudier og innholdsanalyse*. Hentet 5. februar 2022 fra <https://kildekompasset.no/references/nettside-5/>
- Nilssen, Ragnar Wisløff (1952). *Med Røde Kors i Korea*. Misjonsselskapet. http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008051400050

- Nilstun, Carina. (2021, 7. november). *Humanitær*. Snl.no. Hentet fra <https://snl.no/humanit%C3%A6r>
- Nye, Joseph (2005). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs, U.S.
- Pedersen, Lorentz Ulrik (1991). *Norge i Korea: Norsk innsats under Koreakrigen og senere*. Huitfeldt: i samarbeid med Norsk-koreansk forum: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2007080800004?page=5
- Pharo, Helge (2005). *Den norske fredstradisjonen – et forskningsprosjekt* (bd.84). Oslo: Universitetsforlaget
- Seth, Michael, J. (2016). *A concise history of modern Korea: From the Late Nineteenth Century to the present*. (2. Utg.). Rowman & Littlefield
- Skogrand, K. (1994). *Norge og Koreaspørsmålet 1945-1953*. Oslo: K. Skogstrand.
- Språkrådet. (2022, 19. januar). *Narrativ: bruk og genus*. Hentet fra <https://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/narrativ-bruk-og-genus/>
- Stanley, S. (1991). *The Korean War: no victors, no vanquished (Warfare and history)*: United Kingdom: Routledge Ltd.
- Sverdrup, Jakob. (1996). *Inn I storpolitikken 1940-1949*. Oslo: Universitetsforlaget
- Sørheim, Knut & Knudsen, Olav F. (2020, 21. februar) *Stormakt*. Snl.no. Hentet fra <https://snl.no/stormakt>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). Læreplan i Vg3 i historie ((HIS01-03). Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2021. <https://www.udir.no/lk20/his01-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv85>

7.2 Kilder

- Riksarkivet, Oslo. RA/S-2416 – Ambassaden i Tokyo, Japan. Mappe 0002 – Norges feltsykehus i Korea, 02.05.1951-31-12-1951.
- Riksarkivet, Oslo. RA/S-2416. Mappe 0001- Norges feltsykehus i Korea.
- Riksarkivet, Oslo. RA/S-6171, Mappe 0001 – Koreakrigen.
- Riksarkivet, Oslo. RA/RAFA-2017, L0153 – Norsk militær innsats for FN.
- Riksarkivet, Oslo. RA/RAFA-2017, L0057 – Koreakrigen - erfaringer
- Figur 1. Fra “*BBC News: North Korea attacks – June 1950*” Av BBC News services, 2010. <https://www.bbc.com/news/10162283>

Kandidatnummer: 9001

Vedlegg:

Vedlegg 1: Taushetserklæring fra riksarkivet .....(2 sider)

TAUSHETSERKLÆRING

Jeg har av Riksarkivaren fått innsyn, med hjemmel i forvaltningsloven § 13 d og avtale med arkivskaper, i følgende arkivenheter:

RA/S-2416 – Ambassaden i Tokyo, Japan

- Serie Da – Sakarkiv
    - Stykke L0009 – Sakarkiv
- Mappe 0002 - Norges feltsykehus i Korea, 02.05.1951–31.12.1951

til bruk i forbindelse med forskningsprosjektet (masteroppgaven)

Hvorfor tok Norge beslutningen om å etablere feltsykehus i Sør-Korea og promotere seg som en fredsnasjon?

Med hjemmel i forvaltningsloven § 13 d annet ledd har Riksarkivaren satt følgende vilkår for min bruk av taushetsbelagt materiale slik det er spesifisert i Riksarkivarens vedtak.

- Taushetsplikten er satt for å beskytte personer mot at opplysninger om deres personlige forhold blir kjent. Materialet skal derfor ikke brukes på måter som gjør at personer beskyttet av taushetsplikten kan identifiseres og eller knyttes til taushetsbelagte opplysninger som fremkommer i materialet.
- Det er **ikke** tillatt å ta kontakt med de personene som de taushetsbelagte opplysningene gjelder.
- Kopier og avskrifter av det taushetsbelagte materialet skal oppbevares på betryggende måte og slik at uvedkommende ikke får tilgang.
- Kopier skal tilintetgjøres ved det ovennevnte prosjekts avslutning. Kravet om tilintetgjøring gjelder samtlige kopier, avskrifter og dokumentfiler og lignende der taushetsbelagte opplysninger forekommer. I denne forbindelse sendes det et signert brev til Arkivverket som bekrefter at det aktuelle materiale er tilintetgjort i tråd med vilkåret. Brevet markeres med journalnummeret som gjelder for den aktuelle saken.

Jeg er kjent med innholdet i bestemmelsen om forskeres taushetsplikt i forvaltningslovens § 13 e.

Jeg vet at brudd på taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 e eller med vilkårene som er fastsatt av Riksarkivaren med hjemmel i forvaltningsloven § 13 d kan medføre straff etter straffeloven av 2005 § 209.

Forvaltningsloven § 13 d lyder:

"Når det finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser, kan departementet bestemme at et forvaltningsorgan kan eller skal gi opplysninger til bruk for forskning, og at dette skal skje uten hinder av organets taushetsplikt etter § 13. Til vedtak som nevnt i første ledd kan det knyttes vilkår. Disse kan bl.a. gi bestemmelser om hvem som skal ha ansvar for opplysningene og hvem som skal ha adgang til dem, om oppbevaring og tilbakelevering av utlånt materiale, om tilintetgjøring av avskrifter, om hvorvidt forskerne skal ha adgang til å henvende seg til eller innhente nærmere opplysninger om dem det er gitt opplysninger om, og om bruken av opplysningene for øvrig. Kongen kan gi nærmere forskrifter om vedtak etter denne paragraf."

Forvaltningsloven § 13 e lyder:

"Enhver som utfører tjeneste eller arbeid i forbindelse med en forskningsoppgave som et forvaltningsorgan har støttet, godkjent eller gitt opplysninger undergitt taushetsplikt til, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til:

1. opplysninger undergitt taushetsplikt som forskeren får fra et forvaltningsorgan,
2. opplysninger som i forbindelse med forskningsarbeidet er mottatt fra private under taushetsløfte, og
3. opplysninger som gjelder personer som står i et avhengighetsforhold til den instans (skole, sykehus, anstalt, bedrift, offentlig myndighet m.m.) som har formidlet deres kontakt med forskeren.

Opplysningene kan bare brukes slik det er nødvendig for forskningsarbeidet og i samsvar med de vilkår som måtte være fastsatt etter § 13 d annet ledd. Skal resultater av forskningsarbeidet publiseres eller brukes på annen måte, gjelder § 13 a 1 og 2 tilsvarende.

Brudd på taushetsplikten eller på vilkår etter § 13 d annet ledd, straffes etter straffelovens § 209. Departementet eller vedkommende forvaltningsorgan skal gjøre forskeren og hans medarbeidere kjent med taushetsplikten og straffebestemmelsen, jfr. også § 13 c første ledd."

Straffeloven § 209 lyder:

«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som røper opplysning som han har taushetsplikt om i henhold til lovbestemmelse eller forskrift, eller utnytter en slik opplysning med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning.

Første ledd gjelder tilsvarende ved brudd på taushetsplikt som følger av gyldig instruks for tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ.

For den som arbeider eller utfører tjeneste for et statlig eller kommunalt organ, rammer første og annet ledd også brudd på taushetsplikt etter at tjenesten eller arbeidet er avsluttet. Grovt uaktsom overtredelse straffes på samme måte. Medvirkning er ikke straffbar.»

Sted og dato

Oslo, 1. desember 2021

Navn

SUSANNE MARIE WEISZ

Underskrift

Susanne Weisz